«Ἐγώ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή» (Ἰωάν. ιδ' 6).

ΖΩΗ

«Τὰ ῥήματα, ἃ ἐγὼ λαλῶ ὑμῖν, πνεῦμά ἐστι καὶ ζωή ἐστι» (Ἰωάν. ς' 63).

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΟΡΓΑΝΟΝ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ ΘΕΟΛΟΓΩΝ

Ἔτος ΚΓ'. | Ἐν Ἀθήναις τῇ 11—18 Ἀπριλίου 1936 | Ἀριθ. 1233-1234

Ἐπὶ τῇ Ἀναστάσει.

Ο ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ ΑΝΕΣΤΗ. ΔΙΑΤΙ ΕΙΣΘΕ ΑΝΟΗΤΟΙ;

Εἶνε ἡ τρίτη ἀπὸ τοῦ παθήματος ἡμέρα καὶ ὁ ἥλιος πλησιάζει πρὸς τὴν δύσιν του. Προσέχει εἰς τοῦτο ὁ Κλεόπας μετὰ μελαγχολίας καὶ ἀπογοητεύσεως. Παρῆλθον δύο ὁλόκληροι νύκτες καὶ ἄλλαι δύο ἡμέραι, μετά τινας δὲ ὥρας πρόκειται καὶ τῆς τρίτης νυκτὸς τὸ σκότος νὰ ἐφαπλωθῇ, χωρὶς αἱ ἐλπίδες, τὰς ὁποίας εἶχον στηρίξει οἱ μαθηταί Του ἐπὶ τοῦ Ἰησοῦ, νὰ εὑρίσκουν τὴν ἐπαλήθευσιν, ὅπως οὗτοι τὴν ἐφαντάζοντο καὶ τὴν ἐπερίμεναν. Εἰς τὰς γυναῖκας, αἱ ὁποῖαι τοὺς ἀνήγγειλαν, ὅτι λίαν πρωΐ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐπισκεφθεῖσαι τὸ μνημεῖον εἶχον εὕρει τοῦτο κενόν, δὲν ἔδωσαν, ὅσην ἔπρεπε, σημασίαν. Βεβαίως, καθὼς λέγει ὁ Κλεόπας εἰς τὸν ἄγνωστον συνομιλητήν του, μετὰ τοῦ ὁποίου συμβαδίζει πρὸς τοὺς Ἐμμαούς, ἡ εἴδησις αὐτὴ προὐξένησε κατάπληξιν καὶ ἀπορίαν εἰς τὸν κύκλον τῶν μαθητῶν. Καὶ τοσούτῳ μᾶλλον, ὅσῳ αἱ γυναῖκες αὐταὶ προσεβεβαίουν, ὅτι ἀντὶ εἰς τὸν τάφον τοῦ διδασκάλου νὰ εὕρουν τὸ σῶμα Αὐτοῦ, ἀντίκρυσαν ὀπτασίαν ἀγγέλων, οἱ ὁποῖοι τὰς διεβεβαίωσαν, ὅτι ὁ διδάσκαλος ζῇ. Ζῇ! Ἀλλὰ πῶς αὐτοὶ δὲν Τὸν εἶδον; Πῶς δὲν ἔτρεξεν ὁ διδάσκαλος νὰ συναντήσῃ πάλιν τοὺς μαθητάς Του καὶ νὰ παραμυθήσῃ τὴν θλῖψίν των;

Βεβαίως κάτι θὰ εἶχε συμβῆ. Διότι διεπιστώθη καὶ ἐξ αὐτοψίας μαθητῶν τινων, ὅτι ὁ τάφος ἦτο κενός. Ὅταν τὰ παράδοξα αὐτὰ μηνύματα ἐκομίσθησαν ἀπὸ τὰς μυροφόρους γυναῖκας εἰς τοὺς μαθητάς, μερικοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἔσπευσαν εἰς τὸ μνημεῖον. Ὄντως δὲ ἐβεβαιώθησαν, ὅτι τὸ σῶμα τοῦ διδασκάλου ἔλειπε καὶ ὅτι ὁ τάφος ἦτο κενός.

Ὁ Κλεόπας τονίζει καὶ τοῦτο μὲ ἀπορίαν, χωρὶς ἡ ἀπογοήτευσις, ἀπὸ τὴν ὁποίαν εἶνε πλημμυρισμένη ἡ καρδία του, νὰ ὑποχωρῇ ἢ νὰ παρουσιάζῃ ὁπωσδήποτε ὕφεσίν τινα. Αἱ εἰδήσεις τῶν γυναικῶν καὶ τὸ κενὸν τοῦ τάφου φαίνονται εἰς αὐτὸν περίεργα καὶ παράδοξα, ὄχι ὅμως καὶ ἐπαρκῆ διὰ νὰ διασκεδάσουν τὴν ἀπελπισίαν του καὶ διὰ νὰ ἀναπτερώσουν τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν πίστιν του πρὸς τὸν Ἰησοῦν. Τοῦ φαίνεται μᾶλλον, ὅτι κατόπιν αὐτῶν τὸ μυστήριον τοῦ Ἰησοῦ ἀποβαίνει περισσότερον ἀνεξήγητον καὶ ὁ τάφος Του καθίσταται πλέον σκοτεινός.

Περίεργον! Τί ἐπερίμενε λοιπὸν καὶ τί ἠξίου ὁ Κλεόπας καὶ ὁ λοιπὸς κύκλος τῶν μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ; Φεῦ! Τὰ γεγονότα τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς εἶχον κλονίσει βαθύτατα τὴν πίστιν των. Ὅλη ἐκείνη ἡ φρικώδης καὶ ἀτιμωτικὴ ἄλυσις τῶν παθημάτων, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων ὁ Ἰησοῦς παρουσιάσθη τόσον ἀσθενὴς ἀπέναντι τῶν ἐχθρῶν Του, ὥστε ἄνευ ἀντιστάσεως νὰ καταστῇ τὸ παίγνιον καὶ τὸ θῦμα αὐτῶν, ἐπίεζε βαρύτατα τὰ στήθη των καὶ ὡς ἄλλος βασανιστικὸς ἐφιάλτης συνέπνιγε κάθε ἐνθουσιασμόν. Εἰς τὸν σκληρὸν καὶ αἱματοβαμμένον σταυρὸν δὲν εἶχε καρφωθῆ μόνον ὁ διδάσκαλός των. Εἶχαν σταυρωθῆ καὶ ὅλαι αἱ ἐλπίδες των, τὰς ὁποίας τὸ γλυκὺ καὶ θεῖον πρόσωπόν Του τοὺς ἐνέπνεε. Καὶ μέσα εἰς τὸν κατάψυχρον τάφον μαζὺ μὲ τὸ τίμιόν Του σῶμα εἶχον καταχωσθῆ καὶ αὐταί, ἐσβεσμέναι πλέον ἐξ ὁλοκλήρου καὶ κυριολεκτικῶς νεκραί. Ἀληθινὴ νεκρανάστασις ἔπρεπε νὰ σημειωθῇ διὰ νὰ ἀναζήσουν καὶ ἀναπτερωθοῦν αἱ ἐλπίδες αὐταί.

Οἱ μαθηταὶ λοιπὸν ἐπερίμεναν νὰ ἴδουν τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ διδασκάλου καὶ τὴν ἀνταπόδοσιν, ἡ ὁποία ἥρμοζεν εἰς τοὺς σταυρωτάς του, οἱονεὶ ἐκρηγνυμένας ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς τῶν ἐχθρῶν τοῦ Ἰησοῦ καθ' ἕνα τρόπον τόσον ἐπιβλητικὸν καὶ δημόσιον, ὥστε τὸ ὄνειδος τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς ὄχι ἁπλῶς ν' ἀποπλυθῇ, ἀλλὰ νὰ μεταστραφῇ εἰς θριαμβευτικὴν καὶ ἀδιαφιλονείκητον ἐπικράτησιν. Μόνον οὕτω θὰ ἐξηγεῖτο εἰς τὰς ἀώρους ἀκόμη διανοίας των ἡ σιωπὴ καὶ ἡ ἀσθένεια, τὴν ὁποίαν ἔδειξεν ἐνώπιον τῶν ἐχθρῶν του ὁ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ἀποθανὼν ὡς ἔσχατος κακοῦργος Διδάσκαλός των. Ὅ,τι δὲν ἔγινε τὴν Κυριακὴν τῶν Βαΐων καὶ τὴν Μεγάλην Παρασκευήν, ἐπερίμεναν νὰ γίνῃ εὐθὺς μετὰ τὸν θάνατόν Του. Καὶ ἤθελαν νὰ Τὸν ἴδουν ἀναδυόμενον ἀπὸ τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς μετὰ πατάγου, διὰ νὰ θαμβώσῃ τώρα μὲ ἀκατανίκητον λαμπρότητα καὶ δύναμιν τοὺς ἐχθρούς Του, νὰ σκορπίσῃ σύγχυσιν εἰς τὰς τάξεις των, νὰ τοὺς καταισχύνῃ ἅπαξ διὰ παντὸς καὶ νὰ τοὺς εἴπῃ: Ὑποτάγητε λοιπὸν εἰς τὸ σκῆπτρόν μου, θέλοντες καὶ μή. Κάμψατε τοὺς σκληροὺς τραχήλους σας καὶ μείνατε δοῦλοι κατῃσχυμένοι ὑποκάτω ἀπὸ τὴν ἄτρωτον καὶ ἰσχυράν μου πτέρναν.

Οἱ μαθηταὶ εἶνε ἄωροι. Εἶνε νηπιώδεις. Δὲν ἐκατάλαβαν ἀκόμη, τί εἶνε ἡ πίστις καὶ ποίας θυσίας ἐκζητεῖ αὕτη ἀπὸ τοὺς ἀκολούθους τοῦ Ἰησοῦ. Ἐὰν τὸ ἀντικείμενον τῆς πίστεώς μας ἦτο ἐξ ὁλοκλήρου ἀκάλυπτον καὶ φανερόν, πῶς τότε ἡ πίστις μας θὰ ἦτο ἀξιόμισθος; Καὶ μὲ ποίαν δικαιοσύνην οἱ αἰώνιοι καὶ ἀμαράντινοι στέφανοι τῆς ἐπουρανίου βασιλείας θὰ ἐπέστεφον τὰς κεφαλὰς τῶν πιστευόντων; Ἡ πίστις εἶνε θυσία, εἶνε ἐγκαρτέρησις, εἶνε ὑπομονή, εἶνε ταπεινὴ ὑποταγή. Εἶνε θυσία τοῦ ἐγωϊσμοῦ μας καὶ τῆς ὑπερηφάνου ἀξιώσεώς μας νὰ ὑποτάξωμεν ὅλα εἰς τὴν ἔρευναν τοῦ λογικοῦ μας. Εἶνε θυσία ἐγκαρτερήσεως, διότι ἐν αὐτῇ βλέπομεν ὀλίγα καὶ περιμένομεν πολλά. Καὶ καλούμεθα νὰ σπείρωμεν κυρίως ἐδῶ, διὰ νὰ θερίσωμεν ἀλλαχοῦ· νὰ ὑποφέρωμεν εἰς τὴν γῆν, διὰ νὰ ἀναπαυθῶμεν εἰς τὸν οὐρανόν. Ὁ Ἥλιος τῆς ζωῆς καὶ τῶν ἐλπίδων μας κρύπτεται εἰς τὸν οὐρανόν. Καὶ δὲν βλέπομεν παρὰ μόνον ἀκτῖνάς τινας ἀπὸ τὴν δόξαν του, καθ' ὃν χρόνον ὁ δρόμος μας εἶνε στενός, ἀνηφορικός, ἀκανθοστρωμένος καὶ συνεσκιασμένος. Ὤ! ναί· «οὐκ οἴδατε ποίου πνεύματός ἐστε ὑμεῖς» (Λουκ. θ' 55). Τὸ εἴχεν εἴπει ὁ Κύριος ἐξ ἄλλης ἀφορμῆς εἰς ἄλλην ἐποχὴν καὶ περίστασιν ἀπευθυνόμενος εἰς δύο ἐκ τῶν προκρίτων μαθητῶν Του, τὸν Ἰωάννην καὶ τὸν Ἰάκωβον. Κάτι παρόμοιον ἐπαναλαμβάνει καὶ τώρα ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν Κλεόπαν καὶ τὸν συμμαθητὴν αὐτοῦ καθὼς βαδίζουν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία ὁδηγεῖ εἰς τοὺς Ἐμμαούς, ὅταν συνοδεύῃ τούτους ὑπὸ τὴν μορφὴν ἀγνώστου ξένου τυχαίως ὅλως προσκολληθέντος εἰς τὴν συνοδείαν των.

*
* *

«Ὦ ἀνόητοι καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ τοῦ πιστεύειν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐλάλησαν οἱ προφῆται». Ἰδού, πῶς ἀρχίζει νὰ ὁμιλῇ εἰς αὐτοὺς ὁ ἄγνωστος συνοδοιπόρος. Ὁ τόνος, μὲ τὸν ὁποῖον ἀπευθύνει τὴν ἐπιτίμησιν αὐτήν, εἶνε, φαίνεται, ζωηρός. Συγχρόνως ὅμως ἐνέχει καὶ κάτι τὸ στοργικόν, τὸ συμπαθές, τὸ ἀληθῶς πατρικόν. Ὁ ἔλεγχος εἶνε κτυπητός. Ἀλλ' ὁ χαρακτηρισμὸς ἀνόητοι, τὸν ὁποῖον εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς προτάσσει, δὲν ἐνέχει τίποτε τὸ ὑβριστικόν, διότι ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖον προφέρεται ἡ λέξις, προδίδει συγχρόνως καὶ τὸ ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον τοῦ ξένου πρὸς τοὺς ἀποτεθαρρημένους μαθητάς, τοὺς ὁποίους ζητεῖ νὰ παρηγορήσῃ. Τοὺς χαρακτηρίζει ὡς ἀνοήτους καὶ ὡς βραδεῖς τῇ καρδίᾳ τοῦ πιστεύειν εἰς τὰ ὑπὸ τῶν προφητῶν προρρηθέντα καὶ προαναγγελθέντα.

Οἱ ἐλευθερόφρονες, οἱ ὑλόφρονες καὶ οἱ ἄπιστοι ἀναμφιβόλως θεωροῦσιν ὡς εὐρύτητα πνεύματος τὸ νὰ ἀπιστοῦν καὶ χαρακτηρίζουν ὡς μωροὺς καὶ στενοκεφάλους καὶ περιωρισμένους ὅλους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι μετὰ ταπεινόφρονος εὐλαβείας ἀποδέχονται ἀδιστάκτως τὰ ὑπὸ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ βεβαιούμενα. Νομίζουν, ὅτι τὸ νὰ ἀμφιβάλλουν δι' ὅλα, ἀποδεικνύει ἀνεξαρτησίαν πνεύματος καὶ ἀπόσεισιν πάσης προκαταλήψεως ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ ἐρεύνῃ τῶν πραγμάτων. Καὶ καλύπτουν ὑπὸ τὰ ὡραῖα ὀνόματα τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ ἀπροκαταλήπτου τὸν ἀσυγκράτητον καὶ ἐκτυφλωτικὸν ἐγωϊσμόν των, ὁ ὁποῖος σκοτίζων τὰς διανοίας των τοὺς ἐμποδίζει νὰ ἴδουν τὸ γλυκὺ καὶ ἱλαρὸν τῆς ἀληθείας φῶς. Ἀσφαλῶς ἀνόητοι εἶνε αὐτοί. Διότι ἐνῷ φαίνεται, ὅτι ἀναζητοῦν τὴν ἀλήθειαν, πράττουν τὸ πᾶν διὰ νὰ ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ αὐτήν. Καὶ στεροῦν ἑαυτούς, χωρὶς νὰ τὸ ἀντιλαμβάνωνται, τῆς γλυκείας παρηγορίας καὶ τοῦ εὐεργετικοῦ φωτισμοῦ, τὸν ὁποῖον μεταδίδει εἰς τὴν καρδίαν παντὸς πιστοῦ ἡ διὰ τῆς πίστεως ἀποδοχὴ τῶν θείων ἀληθειῶν. Καὶ ἔρχονται στιγμαί, κατὰ τὰς ὁποίας ἡ πικρία τῆς ἀπογοητεύσεως καὶ τὸ σκότος τῆς ἀπογνώσεως συγκαλύπτει τὰς καρδίας των, ἀκριβῶς διότι αὗται εὑρίσκονται ἐκτεθειμέναι καὶ ἀνυπεράσπιστοι καὶ γυμναὶ ἀπὸ τὸν ὁπλισμὸν τῆς πίστεως. Δὲν βλέπεις; Καὶ οἱ δύο μαθηταί, οἱ ὁποῖοι βαδίζουν πρὸς τοὺς Ἐμμαοὺς σκυθρωποί, ἔχουν τὴν καρδίαν καταβεβλημένην καὶ ἀποτεθαρρημένην καὶ βαδίζουν σχεδὸν ἀπηλπισμένοι καὶ γεμάτοι ἀπογοήτευσιν. Ἀκριβῶς διότι εἶνε ἀνόητοι. Καὶ τοὺς ἔχει καταστήσει τοιούτους ἡ ἀπιστία των, ἡ βραδύτης τῆς καρδίας των τοῦ μὴ πιστεύειν εἰς τὰς προρρήσεις τῶν προφητῶν. Ὤ! ἐὰν ἐπίστευον! Πόσον ἀνεπτερωμέναι θὰ ἦσαν αἱ καρδίαι των καὶ πόσον ὑψηλὰ θὰ ἵπτοντο αἱ ψυχαί των!

Βραδεῖς τῇ καρδίᾳ! Ἀλλὰ θὰ ἔπρεπε λοιπὸν νὰ εἶνε οἱ μαθηταὶ ταχεῖς εἰς τὸ πιστεύειν; Καὶ δὲν διέτρεχον λοιπὸν τὸν κίνδυνον νὰ καταστῶσι πάλιν ἀνόητοι διὰ τῆς εὐπιστίας καὶ μωροπιστίας των; Εἶνε ἄρά γε ὀρθὸν καὶ φρόνιμον νὰ ἐμπιστευώμεθα εὐκόλως εἰς τὸν πρῶτον τυχόντα καὶ νὰ καταπίνωμεν ἀνεξετάστως οἱανδήποτε εἴδησιν, ἀκόμη καὶ ἐκείνην τὴν ὁποίαν τὸ λογικόν μας παρουσιάζει ὡς ἀπίθανον; Ἀλλὰ τότε, διατί ὁ Θεὸς μᾶς ἔδωκε τὸ λογικόν;

Ἀδελφέ μου, πρόσεξε καλὰ εἰς τοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους ὁ παρουσιασθεὶς ὡς ἄγνωστος εἰς τοὺς δύο μαθητὰς ἀπευθύνει πρὸς αὐτούς. Διατί κυρίως τοὺς ἐλέγχει; Διότι ἀγνοοῦν τὴν Γραφὴν καὶ διότι δὲν ἐπίστευσαν εἰς τῶν προφητῶν τὰς προρρήσεις. Αὐτὴ κυρίως εἶνε ἡ κατηγορία, τὴν ὁποίαν τοὺς ἐπιρρίπτει. Καὶ ἀληθῶς. Ἐὰν τώρα τοὺς φαίνωνται ἀπίθανα τῶν μυροφόρων τὰ μηνύματα καὶ αἱ περὶ ὀπτασίας ἀγγέλων βεβαιώσεις των, ὀφείλεται τοῦτο πρωτίστως εἰς τὸ ὅτι δὲν ἔχουν στηριχθῆ ἐπαρκῶς εἰς τὴν πίστιν πρὸς τοὺς λόγους τῆς Γραφῆς. Ἐὰν εἶχον προσέξει τὴν Γραφήν· ἐὰν εἶχον πιστεύσει εἰς τοὺς προφήτας, ὅλα αὐτά, ἅτινα ἐξετυλίχθησαν ἀπὸ τοῦ κήπου τῆς Γεθσημανῆ καὶ μέχρι τοῦ Γολγοθᾶ, καθὼς καὶ ἐκεῖνα περὶ τῶν ὁποίων τοὺς ἐπληροφόρουν αἱ μυροφόροι, θὰ τοὺς παρουσιάζοντο ὡς φυσικαὶ ἐπαληθεύσεις καὶ πραγματοποιήσεις τῶν ἐν τῇ Γραφῇ προρρήσεων. Καὶ δὲν θὰ παρουσιάζοντο τόσον δύσπιστοι τώρα. Καὶ δὲν θὰ ἦσαν βυθισμένοι εἰς τὴν ἀπογοήτευσιν, τὴν θλῖψιν καὶ τὴν ἀπελπισίαν.

Ὤ! ἀναγνῶστά μου. Ἐὰν δὲν πιστεύωμεν, ἔσο

βέβαιος, ὅτι εἴμεθα ἔνοχοι. Πάντοτε ἡ ἀληθὴς πίστις μᾶς προσφέρεται συνωδευμένη ἀπὸ ὅλα ἐκεῖνα τὰ ἐχέγγυα, τὰ ὁποῖα τὴν κάμνουν πίστιν φωτισμένην καὶ ἀξίαν τοῦ λογικοῦ μας. Ἐὰν τὴν ἀποδεχθῇς, δὲν διατρέχεις κανένα κίνδυνον νὰ καταστῇς μωρόπιστος, ἀλλ' ἐντὸς ὀλίγου ἡ περὶ αὐτῆς πληροφορία σου θὰ ἀποβῇ βεβαιοτέρα καὶ θὰ ἀντιληφθῇς πειραματικῶς ποῖος θησαυρὸς πολύτιμος σοφίας καὶ φωτισμοῦ καὶ παρηγορίας καὶ ἐνισχύσεως ἐγκρύπτεται εἰς τὴν πίστιν. Ἐὰν τὴν ἀπωθήσῃς, θὰ εἶσαι ἀδικαιολόγητος. Ἡ δικαιολογία σου «δὲν ἐπίστευσα, διότι δὲν μοῦ ἐδόθησαν τεκμήρια ἱκανὰ νὰ ἀποσπάσουν τὴν ἐμπιστοσύνην μου», θὰ μένῃ ἀστήρικτος καὶ ἀνίσχυρος προφασιολογία. Φεῦ! Ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἀντιληφθοῦν ὅσοι ἀπὸ τοὺς τριγύρω σου εἶνε πιστοί, τί σημαίνει νὰ ζῇ κανεὶς χωρὶς πίστιν, χωρὶς Χριστὸν καὶ χωρὶς ἐλπίδα ἀναστάσεως καὶ ζωῆς αἰωνίου.

ΑΠΟΛΟΓΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

ΑΙ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑΙ ΕΠΙ ΜΕΡΟΥΣ ΜΟΡΦΑΙ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΚΤΙΚΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ

Δ'. Ἡ μεμετριασμένη ἐξελιξιαρχία.

α') Ἡ θεωρία τῆς μεμετριασμένης ἐξελιξιαρχίας.

1. Κύριαι γραμμαὶ αὐτῆς. Πρὸς τὰς ἐνιστικὰς μορφὰς τῆς ἐξελιξιαρχίας παρουσιάζεται ἄσχετος καὶ κατὰ βάσιν ἀντίθετος ἡ ἀποκληθεῖσα μετριωτέρα ἐξελικτικὴ θεωρία ἢ μεμετριασμένη ἐξελιξιαρχία (évolutionisme moderé), ἥτις ὡς μὴ περιορίζουσα τὸ σύμπαν μόνον εἰς τὴν ὕλην καὶ τὰς δυνάμεις αὐτῆς, ἀλλὰ ἀποδεχομένη καὶ δυνάμεις ὑπερκοσμίας καὶ καθ' αὐτὸ πνευματικάς, ἀπεκλήθη ὡσαύτως καὶ πνευματοκρατικὴ ἐξελιξιαρχία (évolutionisme spiritualiste). Εἶνε δὲ κατὰ βάσιν ἀντίθετος ἡ μετριωτέρα ἐξελικτικὴ θεωρία πρὸς τὰς ἐνιστικὰς ἢ μονιστικὰς μορφὰς τῆς ἐξελιξιαρχίας, διότι θέτουσα, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ εἴπομεν, ἀρχὴν καὶ αἰτίαν τοῦ κόσμου τὸν Δημιουργὸν Θεόν, ἐξαρτᾷ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀμέσως ἐξ αὐτοῦ καὶ τὴν δι' ἐξελίξεως παραγωγὴν τῶν ὄντων ὑποστηρίζουσα, ὅτι ὅσον μὲν ἀφορᾷ εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ κόσμου καὶ τὴν ἀρχέγονον γένεσιν τῆς ζωῆς, καθὼς καὶ εἰς τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἀνθρώπου, ἐχρειάσθη ἄμεσος δημιουργικὴ ἐπέμβασις· ὅσον δὲ ἀφορᾷ εἰς τὴν παραγωγὴν τῆς ποικιλίας τῶν φυτικῶν καὶ ζωϊκῶν εἰδῶν ἡ ἄμεσος τοῦ Δημιουργοῦ ἐπέμβασις περιωρίσθη εἰς μόνον τὸν καθορισμὸν τοῦ μεγαλειώδους φυσικοῦ νόμου, ὅστις προέστη τῆς ἐξελίξεως.

2. Ἐπιχειρήματα ὑπὲρ αὐτῆς ἐκ τῆς παντοδυναμίας τοῦ Θεοῦ. Τὴν ἐκδοχὴν δὲ ταύτην εὑρίσκουσιν οἱ μεμετριασμένοι οὗτοι ἐξελικτικοὶ συμφωνοτέραν πρός τε τὴν παντοδυναμίαν καὶ τὴν πανσοφίαν τοῦ Ὑψίστου Δημιουργοῦ(1). Καὶ ὡς πρὸς μὲν τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Δημιουργοῦ ὑπενθυμίζουσιν ἀρχαῖόν τι γνωμικόν, κατὰ τὸ ὁποῖον melior est causa causae quam causa causati (κρείσσων ἡ αἰτία ἡ δημιουργοῦσα αἰτίαν παρὰ ἡ αἰτία ἡ δημιουργοῦσα αἰτιατόν). Πρὸς τὸ γνωμικὸν τοῦτο φαίνονται συμφωνοῦντες καὶ πολλοὶ τῶν φιλοσόφων, οἵτινες πολλάκις ὑπεστήριξαν, ὅτι ἀναγνωρίζοντες τὸν Θεὸν μόνον ὡς τὴν πρώτην καὶ ὑψίστην αἰτίαν, ὑπὸ τῆς ὁποίας ἐδημιουργήθησαν πᾶσαι αἱ δευτερεύουσαι αἰτίαι, ἐκ τῶν ὁποίων ἀμέσως παρήχθησαν τὰ ὄντα, περιορίζομεν μὲν φαινομενικῶς τὴν ἐνέργειαν Αὐτοῦ, διὰ τῆς ἐκδοχῆς ὅμως ταύτης ὁ Θεὸς ὅτι φαίνεται χάνων εἰς ἐνεργητικότητα ὡς δευτερεύουσα αἰτία, κερδίζει αὐτὸ εἰς δόξαν ὡς πρωτεύουσα καὶ ὑπεράνω πασῶν τῶν ἄλλων αἰτιῶν δεσπόζουσα δημιουργικὴ αἰτία. Οὕτω τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ ἁρμονικὴ ἰσορροπία καὶ κανονικὴ κίνησις τῶν οὐρανίων σωμάτων ἀποτελεῖ ἀποτέλεσμα τοῦ παγκοσμίου νόμου τῆς ἕλξεως προσθέτει μᾶλλον εἰς τὴν δόξαν τῆς Παντοδυναμίας τοῦ Θεοῦ, Ὅστις δὲν παρουσιάζεται ὡς ἄλλος τις Ἄτλας ἐπὶ τῶν ἰδίων ὤμων βαστάζων τὸ βάρος τῆς δημιουργίας, ἀλλὰ καθορίσας διὰ τῆς προσταγῆς Αὐτοῦ νόμον φυσικὸν κρατεῖ δι' αὐτοῦ ἐντὸς τῶν τροχιῶν αὐτῶν τὴν ἀπειροπληθῆ χορείαν τῶν ἀστέρων. Ὡσαύτως ἡ γενικὴ παραδοχὴ τῆς θεωρίας τοῦ Laplace, καθ' ἣν ἡ παροῦσα μορφὴ τοῦ κόσμου προῆλθε δι' ἐξελίξεως βραδείας ἐξ ἀρχεγόνου τινὸς καὶ χαώδους νεφελώματος ἀραιοτάτου καὶ δισεκατομμυριάκις ἐλαφροτέρου τοῦ ἀέρος, κατ' οὐδὲν μειοῖ τὸ μεγαλεῖον τοῦ Δημιουργοῦ οὐδὲ περιορίζει, ἔστω καὶ ἐπ' ἐλάχιστον, τὴν δόξαν τῆς παντοδυναμίας Αὐτοῦ, ἀλλ' ὅλως τοὐναντίον παρουσιάζει αὐτὴν μεγαλοπρεπῶς ἐν ἑνὶ ἑκάστῳ τῶν σταδίων, τὰ ὁποῖα διανύει ἀλανθάστως ἡ ἀρχέγονος αὕτη νεφελώδης μᾶζα, οἱονεὶ ὑπείκουσα εἰς τὸ ἐφάπαξ ἀρχῆθεν δοθὲν εἰς αὐτὴν κυρίαρχον πρόσταγμα τοῦ δημιουργοῦ της. Ὅπως δὲ ἐν τῇ δημιουργίᾳ ἑνὸς ζῶντος ὀργανισμοῦ, οἷος εἶνε ὁ τοῦ θηλαστικοῦ, δὲν εὑρίσκομεν, ὅτι ἡ δημιουργικὴ δύναμις ὑφίσταται μείωσίν τινα ἐκ τοῦ ὅτι ὁ ὀργανισμὸς οὗτος προέρχεται ἐξ ἐξελίξεως καὶ ἀνελίξεως ἀφανοῦς τινος ὠαρίου γινομένης κατὰ νόμους φυσικούς, ἀλλὰ τοὐναντίον ἐξαίροντες καὶ τοποθετοῦντες αὐτὴν εἰς τὴν θέσιν τῆς Πρώτης καὶ Ὑψίστης αἰτίας, εὑρίσκομεν τοῦτο συμφωνότερον πρὸς τὸ θεῖον μεγαλεῖον, οὕτω καὶ ἐν τῇ δημιουργίᾳ τοῦ μεγάλου δένδρου τῆς ζωῆς. Οὐδὲν ἐμποδίζει ἡμᾶς, παρατηροῦσιν οἱ μεμετριασμένοι ἐξελικτικοί, νὰ ἐκλάβωμεν τὸ δένδρον τοῦτο ὡς προελθὸν ἐξ ἐξελίξεως καὶ ἀνελίξεως ἀρχεγόνου τινὸς ὠαρίου ἢ σπέρματος, δημιουργηθέντος ὑπὸ τῆς Ὑψίστης αἰτίας καὶ ἐξελιχθέντος φυσικῶς κατὰ νόμους ὑπὸ τῆς Ὑψίστης αἰτίας ὁρισθέντας. Τοιαύτη τις ἐξέλιξις οὐ μόνον δὲν περιορίζει τὴν θείαν παντοδυναμίαν, ἀλλ' ἀποκαλύπτει εἰς ἡμᾶς «μίαν ἀπὸ τὰς ἐνδοξοτέρας ἐκδηλώσεις τῆς δημιουργοῦ δυνάμεως καὶ ἀφορμὴν ὅλως νέαν θαυμασμοῦ καὶ ἀγάπης», κατὰ τὴν παρατήρησιν τοῦ Geoffroy Saint—Hilaire(2), ὅστις μολονότι ὑπῆρξεν ἐπιστήμων ὑπὸ συναισθημάτων βαθείας εὐσεβείας κυριαρχούμενος, ὑπῆρξεν ἐν ταυτῷ καὶ εἷς τῶν θερμοτέρων ὑποστηρικτῶν τῆς θεωρίας τῆς ἐξελίξεως.

3. Ἐπιχειρήματα ἐκ τῆς πανσοφίας τοῦ Θεοῦ. Ὡς πρὸς δὲ τὴν πανσοφίαν τοῦ Θεοῦ, παρατηροῦσιν οἱ

---

(1) Πρβλ. καὶ Guibert et Chinchole ἔνθ' ἀνωτ. σελ 300 καὶ ἑξῆς.

(2) Παρὰ Zahm ἔνθ' ἀνωτ. Τόμ. II σελ. 331.

μεμετριασμένοι ἐξελικτικοί, ἡ θεωρία τῆς μεμετριασμένης ἐξελίξεως παρουσιάζει τὸν Θεὸν οὐχὶ διαρκῶς ἀναθεωροῦντα καὶ συμπληροῦντα τὸ ἔργον αὐτοῦ, ἀλλὰ πανσόφως καταβάλλοντα τὸν κόσμον ἐξ ἀρχῆς ἐν σπέρματι καὶ δυνάμει τοιοῦτον, ὁποῖος ἔμελλε βαθμηδὸν νὰ ἐξελιχθῇ βαδίζων ἀπαρεγκλίτως ἐπὶ τῆς ἐξ ἀρχῆς καθορισθείσης ὁδοῦ, τὴν ὁποίαν ἔμελλε νὰ βαδίσῃ ὑπὸ τὸ κράτος δυνάμεων φυσικῶν. Τοιαύτη τις ἐκδοχή, ὡς ὁμολογεῖ καὶ ὁ καθολικὸς père Monsabré «μακρὰν τοῦ νὰ θέτῃ εἰς κίνδυνον τὴν ὀρθόδοξον πίστιν περὶ δημιουργικῆς ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ, περιορίζει τὴν ἐνέργειαν ταύτην εἰς μικρόν τινα ἀριθμὸν πράξεων ὑπερόχων, αἵτινες εἶνε μᾶλλον σύμφωνοι πρὸς τὴν ἑνότητα τοῦ θείου σχεδίου καὶ πρὸς τὴν ἄπειρον σοφίαν τοῦ Παντοδυνάμου, ὁ Ὁποῖος γνωρίζει νὰ χρησιμοποιῇ μετὰ τάξεως αἰτίας δευτερευούσας διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τοὺς σκοπούς Του»(3). Αὐτὸς δὲ ὁ de Nadaillac, εἰς ἐκ τῶν μᾶλλον κεκηρυγμένων πολεμίων τῆς θεωρίας τῆς ἐξελίξεως, ὁμολογεῖ ὅτι ἡ ἐξελικτικὴ ἐκδοχὴ εἶνε περισσότερον θρησκευτικὴ (plus religieuse) παρ' ὅσον ἐκείνη, ἥτις ὑποθέτει «τὸν Παντοδύναμον προβαίνοντα διὰ δημιουργιῶν ἀποτόμων καὶ διαδοχικῶν, ἀναθεωροῦντα καὶ τροποποιοῦντα τὸ ἔργον αὐτοῦ διὰ μέσου τῶν αἰώνων, ὡς ἄλλος τις γλύπτης ζυμόνων τὸν πηλὸν καὶ προσχεδιάζων τὰς γραμμὰς τοῦ ἀγάλματος, τὸ ὁποῖον μελετᾷ»(4).

4. Ἄλλα ἐπιχειρήματα. Ἐπὶ πλέον οἱ μεμετριασμένοι ἐξελικτικοὶ προβάλλουσιν ὑπὲρ τῆς θεωρίας αὐτῶν, ὅτι αὕτη ἐξηγεῖ τοῦτο μὲν τὸν λόγον τῆς μακρᾶς διαδοχῆς τῶν ζωϊκῶν ὄντων, τῆς ὁποίας τὰ διαβατικὰ ἴχνη διαπιστοῖ ἡ παλαιοντολογία, μαρτυροῦσα, ὅτι πλεῖστα ἐκ τῶν ὄντων τούτων ἐξέλιπον ἤδη, τοῦτο δὲ τὰς συγγενείας, αἵτινες παρατηροῦνται μεταξὺ πλείστων ἐκ τῶν ζωϊκῶν καὶ φυτικῶν εἰδῶν. Τίνα λόγον εἶχεν ἡ ἐμφάνισις τοσούτων εἰδῶν ἐκλιπόντων, τινὰ τῶν ὁποίων ὑπῆρξαν τελειότερα καὶ ποικιλότερα τῶν ἤδη ὑπαρχόντων, ἀφοῦ ταῦτα ἐξηφανίσθησαν πρὶν ἢ ἐπιφανῇ ὁ ἄνθρωπος, ὁ καλούμενος διὰ τῆς θέας τῶν δημιουργημάτων νὰ ἀνάγηται εἰς τὴν ἰδέαν τοῦ ποιήσαντος αὐτὰ Θεοῦ; Ἡ μεμετριασμένη θεωρία τῆς ἐξελίξεως δίδει μόνη εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο ἀρκούντως ἱκανοποιητικὴν ἀπάντησιν, ἐκλαμβάνουσα τὰς ἐκλιπούσας ταύτας μορφὰς ὡς τοὺς ἀπαραιτήτους κρίκους τῆς μακρᾶς ταύτης ἁλύσεως, ἥτις καταλήγει εἰς τοὺς σημερινοὺς χρόνους. Καὶ ἵνα δώσωμεν τὸν λόγον εἰς τοὺς Guibert καὶ Chinchole(5), ὅταν δρέπῃ τις τὸν καρπὸν ἀπὸ δένδρου τινός, δὲν σκέπτεται τὰς ρίζας, αἵτινες ἔθρεψαν αὐτόν, οὔτε τὰ φύλλα, ἅτινα εἰργάσθησαν δι' αὐτόν. Καὶ ὅμως ὅλαι αἱ ὁμάδες τῶν κυττάρων ἐπολλαπλασιάσθησαν καὶ ἀντικατεστάθησαν, διὰ νὰ παραχθῇ καὶ ὡριμάσῃ ὁ καρπὸς οὗτος. Οὕτω διὰ μέσου τῶν χιλιάδων τούτων τῶν αἰώνων, κατὰ τοὺς ὁποίους ἡ ζωὴ ἐπωάζετο ὑπὸ τὴν γονιμοποιὸν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ, αἱ μορφαὶ ἐνεφανίζοντο βαθμηδόν, ἐξηπλοῦντο καὶ προπαρεσκεύαζον τὴν φύσιν, ἐν μέσῳ τῆς ὁποίας ἔμελλε νὰ τοποθετηθῇ ὁ ἄνθρωπος.

Ὡς πρὸς δὲ τοὺς δεσμοὺς ὁμοιότητος καὶ συγγενείας, αἵτινες παρατηροῦνται μεταξὺ τῶν διαφόρων εἰδῶν, ἐξηγεῖ τούτους ἡ μεμετριασμένη ἐξέλιξις δεχομένη τὴν καταγωγὴν τῶν συγγενῶν εἰδῶν ἐκ προγόνων κοινῶν. Συνομολογοῦσα δὲ καὶ τὴν ἰσχὺν τῶν νόμων τῆς κληρονομικότητος καὶ τῆς μεταβλητότητος τῶν εἰδῶν, καθὼς καὶ τῆς φυσικῆς ἐπιλογῆς, ὑποστηρίζει, ὅτι οὐχὶ κατὰ σύμπτωσιν καὶ τυχαίαν συνδρομὴν τυφλῶν παραγόντων καὶ δυνάμεων, ἀλλὰ κατὰ σχέδιον καὶ τάξιν προκαθορισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ συνετελέσθη ἡ διαφοροποίησις τῶν ποικίλων εἰδῶν. Καὶ δὲν δέχεται μὲν τὸν Θεὸν καὶ ὡς δευτερεύουσαν αἰτίαν, ἐπεμβαίνουσαν ἑκάστοτε καὶ συντελοῦσαν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὰς μεταβολὰς καὶ μεταλλαγάς, ἐκ τῶν ὁποίων προῆλθον τὰ διάφορα εἴδη. Δέχεται ὅμως Αὐτὸν ὡς αἰτίαν Ὑψίστην καθορίσασαν τὴν δευτερεύουσαν αἰτίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ὀφείλεται ἡ ἐξέλιξις τῆς ζωῆς, καὶ δημιουργήσασαν τὸν νόμον «τῶν ζωτικῶν τάσεων, αἵτινες παραμένουσι μὲν ἀκόμη μυστηριώδεις, χάρις ὅμως εἰς αὐτὰς ἐδημιουργήθησαν αἱ μεταλλαγαὶ καὶ τὰ διάφορα εἴδη(6)».

(3) Ἴδε Πρόλογον εἰς τὸ ἔργον τοῦ Leroy, L' évolution des espèces organiques σελ. 4. Βλέπε καὶ παρὰ Zahm ἔνθ' ἀνωτ. Τόμος II σελ. 14 καὶ Guibert et Chinchole ἔνθ' ἀνωτ. σελ. 303.

(4) Congrés scientifique catholique de 1891, 8e section. Ἴδε καὶ παρὰ Guibert et Chinchole ἔνθ. ἀνωτ. σελ. 302.

(5) Ἔνθ' ἀνωτ. σελ. 303.

(6) Guibert et Chinchole ἔνθ. ἀνωτ. σελ. 303.

ΚΥΡΙΑΚΗ 19 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ

(Κυρ. τοῦ Θωμᾶ, Πράξ. ε' 12—20).

Βλέπε Καινὴν Διαθήκην, ἔκδοσιν «Ζωῆς», σελ. 363.

ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

(Κυρ. τοῦ Θωμᾶ, Ἰωάν. κ' 19—31).

Βλέπε Καινὴν Διαθήκην, ἔκδοσιν «Ζωῆς», σελ. 344.

ΟΜΙΛΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

1.—Ἀφοῦ ὁ ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς Κύριος ἔστειλεν εἰς τοὺς μαθητάς Του τὰ χαρμόσυνα μηνύματα τῆς Ἀναστάσεώς Του μὲ τὰς μυροφόρους γυναῖκας, τὸ βράδυ τῆς μεγάλης καὶ ἁγίας αὐτῆς ἡμέρας παρουσιάζεται ὁ Ἴδιος ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν. Ἔρχεται διὰ νὰ τοὺς εὐλογήσῃ, νὰ τοὺς παρηγορήσῃ, νὰ τοῖς μεταδώσῃ χαρὰν καὶ εὐφροσύνην. Οἱ μαθηταὶ τότε ἦσαν συγκεντρωμένοι ὅλοι μαζῇ συζητοῦντες τὰ ὅσα ἤκουσαν διὰ τὸ ἀπροσδόκητον γεγονὸς τῆς Ἀναστάσεως. Οὔτε ὁ φόβος καὶ ἡ δειλία διὰ τὸ μῖσος τῶν Ἰουδαίων, οὔτε ἡ λύπη καὶ ἡ στενοχωρία διὰ τὰ σκληρὰ παθήματα τοῦ προσφιλοῦς των διδασκάλου, εἶχαν φυγαδευθῇ ἀπὸ τὰς ψυχάς των. Αὐτὸς «ὁ φόβος τῶν Ἰουδαίων» τοὺς ἔκαμε νὰ ἔχουν κλειστὰς τὰς θύρας τῆς οἰκίας των, ὁπότε «τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον καὶ λέγει αὐτοῖς· εἰρήνη ὑμῖν». Μὴ φοβεῖσθε. Μὴ ταράττεσθε. Ἡ εἰρήνη ἂς καταπλημμυρίσῃ τὰς φοβισμένας ψυχάς σας. Οἱ μαθηταὶ ἔκπληκτοι παρακολουθοῦν τὴν παρουσίαν τοῦ Κυρίου. Δὲν εἰμποροῦν νὰ πιστεύσουν ἀκόμη ὅτι αὐτὸς εἶνε ὁ Διδάσκαλός των. Νομίζουν ὅτι βλέπουν φάντασμα. Καὶ ὁ

Κύριος, διὰ νὰ τοὺς βγάλῃ ἀπὸ τὴν πλάνην αὐτὴν καὶ ἀπορίαν, «ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ». Ποία χαρά! Ποία εὐφροσύνη! Ποῦ εἶνε τώρα ἡ θλῖψις τῶν παθημάτων; Ποῦ ἡ πικρία καὶ ὁ πόνος τοῦ ἀδίκου θανάτου; Πάντα ταῦτα διέλυσεν ἡ νίκη τῆς Ἀναστάσεως. Καὶ οἱ μαθηταί, οἱ δειλοὶ καὶ ἄτολμοι, οἱ καταπεπτωκότες ἀπὸ τὴν θλῖψιν μαθηταί, «ἐχάρησαν ἰδόντες τὸν Κύριον». Ἀπὸ τὸ πέλαγος τῆς θλίψεως εἰσέρχονται εἰς τὸν ὠκεανὸν ἀπεριγράπτου χαρᾶς καὶ μακαριότητος. Ἀλλ' ἰδοὺ τώρα ὁ Κύριος καὶ νέαν εὐλογίαν καὶ χάριν δωρεῖται εἰς αὐτούς. Τοὺς χειροτονεῖ ἀποστόλους Του καὶ τοὺς παρέχει ἰδιαιτέραν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν. «Καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατήρ, κἀγὼ πέμπω ὑμᾶς». Σᾶς ἀποστέλλω καὶ ἐγώ, ὅπως ἐμὲ ἔστειλεν ὁ Πατήρ. Σᾶς ἀποστέλλω νὰ κηρύξετε τὴν ἀλήθειαν, νὰ φωτίσετε τοὺς ἀνθρώπους, νὰ στερεώσετε τὴν Ἐκκλησίαν, νὰ ἁγιάσετε τοὺς ἁμαρτωλούς. Διὰ τοῦτο: «λάβετε Πνεῦμα Ἅγιον. Ἂν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς, ἂν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται». Σᾶς δίδω τὴν ἐξουσίαν νὰ συγχωρῆτε ἐν τῷ ὀνόματί μου τὰς ἁμαρτίας τῶν ἀνθρώπων. Σεῖς καὶ οἱ διάδοχοί σας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν θὰ ἔχουν τὸ δικαίωμα αὐτό. Καὶ μόνον ὅ,τι συγχωρεῖτε σεῖς θὰ εἶνε συγχωρημένον εἰς τὸν οὐρανόν· ὅ,τι δὲ ἀφίνετε ἀσυγχώρητον, θὰ τὸ ἀφίνῃ καὶ ὁ Θεὸς ἀσυγχώρητον. Πόσον ἀγαθός! Πόσον εὔσπλαγχνος! Πόσον μεγαλόδωρος ἐφάνη πρὸς τοὺς μαθητάς Του ὁ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν Κύριος! Ἄφισεν αὐτοὺς νὰ δοκιμάσουν πρῶτον πειρασμοὺς καὶ φόβον καὶ θλῖψιν. Τοὺς παρέχει ὅμως τώρα γενναίαν ἀποζημίωσιν· τὴν εἰρήνην καὶ τὸ θάρρος καὶ τὴν χαρὰν καὶ τὰς εὐλογίας τῆς ἐνδόξου Ἀναστάσεώς Του.

Ἀλλὰ τὸ ἴδιον κάμνει καὶ εἰς πάντας τοὺς ὀπαδούς Του ὁ Κύριος. Κίνδυνοι καὶ πειρασμοί, δυσχέρειαι καὶ προσκόμματα, θλίψεις καὶ δοκιμασίαι, πτώσεις καὶ παρεκτροπαί, δὲν εἶνε σπάνια φαινόμενα εἰς τὸν καθημερινόν μας βίον. Καὶ μᾶς καταλαμβάνει τότε ἡ ἀνησυχία καὶ ὁ φόβος. Μᾶς κυριεύει λύπη ἀφόρητος καὶ στενοχωρία μεγάλη. Φοβούμεθα διὰ τὸ μέλλον μας. Ἀνησυχοῦμεν διὰ τὴν ὑγείαν, διὰ τὴν συντήρησιν, διὰ τὴν ζωήν μας. Θλιβόμεθα διὰ τὰς ἁμαρτίας μας καὶ ἀποθαρρυνόμεθα. Τὰ πάντα μᾶς φαίνονται σκοτεινά, ἀπαίσια, ἀνυπόφορα. Ποῖος λοιπὸν εἰς τὰς δεινὰς αὐτὰς περιστάσεις χορηγεῖ θάρρος εἰς τοὺς κινδύνους, παρηγορίαν εἰς τὰς θλίψεις, χαρὰν εἰς τοὺς πειρασμούς, συγχώρησιν καὶ ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν μας; Ποῖος ἄλλος ἀπὸ τὸν Σωτῆρα Χριστόν, ποὺ εἶνε ἡ πηγὴ τῆς εἰρήνης, τῆς χαρᾶς, τῆς παρηγορίας; Ἀλλ' ὅλας αὐτὰς τὰς δωρεὰς τὰς λαμβάνουν ὅσοι μένουν κοντὰ εἰς τὸν Χριστὸν καὶ συνδέονται μαζῇ Του διὰ τῆς πίστεως. Ἀντιθέτως δέ, ὅσοι ἀπομακρύνονται ἀπὸ Αὐτόν, ὅσοι φεύγουν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὰς ἱερὰς συναθροίσεις τῶν πιστῶν, χάνουν ὅλας αὐτὰς τὰς θείας εὐλογίας. Κάτι παρόμοιον ἔπαθεν ὁ ἀπόστολος Θωμᾶς.

2.—Πράγματι, ὁ Θωμᾶς ἔλειπεν ἀπὸ τὴν συγκέντρωσιν τῶν μαθητῶν τὴν ἑσπέραν ἐκείνην, ὅταν παρουσιάσθη εἰς αὐτοὺς ὁ Κύριος. Ὅταν κατόπιν ἦλθε, γεμᾶτοι ἀπὸ χαρὰν οἱ ἄλλοι μαθηταὶ ἔσπευσαν νὰ τοῦ ἀναγγείλουν τὸ εὐφρόσυνον γεγονός. Θωμᾶ, τὸν εἴδαμεν τὸν Κύριον! τὸν εἴδαμεν μὲ τὰ μάτια μας! «Ἑωράκαμεν τὸν Κύριον». Τί κρῖμα ποὺ δὲν ἦσουν ἐδῶ! Θὰ τὸν ἔβλεπες καὶ σύ. Θὰ ἤκουες τὸν χαρμόσυνον χαιρετισμόν Του. Θὰ ἐλάμβανες τὰς θείας Του εὐλογίας.

Ἀλλ' ὁ Θωμᾶς μένει ἀσυγκίνητος. Δὲν ἱκανοποιεῖται ἀπὸ τὰς βεβαιώσεις τῶν συμμαθητῶν του. Δὲν πιστεύει ὅτι πράγματι ὁ Κύριος ἀνέστη. Ζητεῖ νὰ ἴδῃ μὲ τὰ μάτια του καὶ θέλει νὰ ψηλαφήσῃ μὲ τὰ χέρια του καὶ τότε νὰ πιστεύσῃ. «Ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὸν δάκτυλόν μου εἰς τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὴν χεῖρά μου εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω». Τί δυσπιστία! Τί ἐπιμονή! Τὸν βεβαιώνουν ἐδῶ τόσοι ἄνθρωποι εἰλικρινεῖς, καὶ αὐτὸς δὲν πιστεύει. Μόνον εἰς τὰς ἰδικάς του αἰσθήσεις ἔχει ἐμπιστοσύνην.

Καὶ ὅμως ὁ Θωμᾶς δὲν εἶνε ἄπιστος ἀπὸ ἰσχυρογνωμοσύνην καὶ κακίαν, ὅπως συμβαίνει μὲ πολλοὺς σήμερον ἀνθρώπους. Ὁ ἀπαισιόδοξος καὶ μελαγχολικὸς χαρακτήρ του, ἡ θλῖψις ἡ μεγάλη διὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀγαπητοῦ του Διδασκάλου, τὸν κάμνουν νὰ δυσκολεύεται νὰ πιστεύσῃ τὸ μέγα αὐτὸ καὶ πρωτάκουστον γεγονός. Καὶ διὰ τοῦτο ὁ Κύριος δὲν τὸν ἐγκαταλείπει. Τὸν ἀφίνει ἐπὶ ὀκτὼ ἡμέρας νὰ βασανίζεται μέσα εἰς τὸ πέλαγος τῆς θλίψεως καὶ πικρίας, πρὸς τιμωρίαν του διὰ τὴν ἀπιστίαν. Καὶ «μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ» ἔρχεται πάλιν ὁ Κύριος πρὸς τοὺς μαθητάς Του. Τώρα εἶνε καὶ «Θωμᾶς μετ' αὐτῶν». Ἀφοῦ ἀπηύθυνε πάλιν εἰς αὐτοὺς τὸν χαιρετισμὸν τῆς εἰρήνης, προσκαλεῖ τὸν Θωμᾶν νὰ ἴδῃ τὰς πληγὰς τοῦ Σταυροῦ καὶ νὰ ψηλαφήσῃ τὴν ἁγίαν Του πλευράν. «Φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου, καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου, καὶ μὴ γίνου ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός». Τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ ἔλαμψε τότε εἰς τὴν καρδίαν τοῦ μαθητοῦ. Ὁ ἄπιστος Θωμᾶς στερεώνεται εἰς τὴν πίστιν. Καὶ θερμή, ζωντανή, τελεία ἐκπηδᾷ ἀπὸ τὴν ψυχήν του ἡ ὁμολογία τῆς πίστεώς του: «ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου»! Ὁ Κύριος δέχεται τὴν ὁμολογίαν τοῦ Θωμᾶ. Τοῦ ἀπευθύνει ὅμως καὶ ἕνα γλυκύν, ἀλλὰ δίκαιον ἔλεγχον: «Ὅτι ἑώρακάς με πεπίστευκας· μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες». Μακάριος εἶσαι καὶ σύ. Διότι ἐπὶ τέλους ἀπέβαλες τὴν δυσπιστίαν καὶ ἐστερεώθης εἰς τὴν πίστιν. Μακαριώτεροι ὅμως εἶνε ἐκεῖνοι, ποὺ θὰ πιστεύουν, χωρὶς νὰ βλέπουν μὲ τοὺς σωματικοὺς ὀφθαλμούς.

Ναί! Ἐπέρασε πλέον ἡ ἐποχὴ ἐκείνη ποὺ εὑρίσκετο σωματικῶς ἐπὶ τῆς γῆς ὁ Κύριος καὶ τὸν ἔβλεπαν οἱ ἄνθρωποι ὀφθαλμοφανῶς. Τώρα μία ὁδὸς σωτηρίας μένει· ἡ ὁδὸς τῆς πίστεως. Ὅσοι θέλουν νὰ Τὸν γνωρίσουν, ὅσοι ποθοῦν νὰ Τὸν πλησιάσουν καὶ νὰ γίνουν μακάριοι πλησίον Του, πρέπει νὰ Τὸν πιστεύσουν. Μὴ ζητῶμεν νὰ Τὸν ἴδωμεν, νὰ Τὸν ἀκούσωμεν, νὰ Τὸν ψηλαφήσωμεν, ὅπως ὁ Θωμᾶς. Ἡ πίστις ἔχει μεγαλυτέραν ἀξίαν, ἰσχυροτέραν βεβαιότητα ἀπὸ τὰς αἰσθήσεις. Ἐκεῖνος ποὺ βλέπει μὲ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς τὸν Χριστὸν εἶνε μακάριος, διότι δίδει τελείαν ἐμπιστοσύνην εἰς τοὺς λόγους τοῦ Θεοῦ, εἰς τὰς μαρτυρίας τῶν Ἀποστόλων, εἰς τὰς βεβαιώσεις τῶν αὐτοπτῶν μαρτύρων τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, οἵτινες καὶ τὴν ζωήν των ἐθυσίασαν δι' αὐτόν. Ἄλλως τε, ἡ προσωρινὴ ἐκείνη ἀπιστία τοῦ Θωμᾶ εἶνε ἀρκετή, διὰ νὰ ἐκδιώξῃ κάθε δισταγμὸν καὶ ἀμφιβολίαν. Ἠρεύνησε καὶ ἐψηλάφησεν ἐκείνη, διὰ νὰ ἀποστομωθῇ κάθε δύσπιστος καὶ σκεπτικιστής, κάθε διστακτικὸς καὶ ἀμφιβάλλων. Αὐτὴν τὴν ὁδὸν καὶ ἡμεῖς ἂς ἀκολουθήσωμεν. Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου εἶνε γεγονὸς ἀναμφισβήτητον. Ἂς πιστεύωμεν λοιπὸν μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς μας εἰς τὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστάντα Κύριον, διὰ νὰ γίνωμεν ἄξιοι τοῦ θείου μακαρισμοῦ· «μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες».

ΕΡΜΗΝΕΙΑ
ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

9. Ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον.

Ἦτο τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, τὸ ὁποῖον φωτίζει πάντα ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος ἔρχεται εἰς τὸν κόσμον.

Ἦν. *Πολλοὶ ἐκ τῶν νεωτέρων συνέδεσαν αὐτὸ πρὸς τὸ* **ἐρχόμενον.** *Ἤρχετο τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν εἰς τὸν κόσμον, καὶ διὰ τοῦτο ὁ Ἰωάννης ἦλθε νὰ μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. Ἡ ἑρμηνεία αὕτη, ἥτις ἐξαρτᾷ τὸ* **«ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον»** *οὐχὶ ἐκ τοῦ* **«ἄνθρωπον»** *ἀλλ' ἐκ τοῦ* **ἦν** *καὶ ἐκ τοῦ* **φῶς τὸ ἀληθινόν,** *ἔχει τὸ πλεονέκτημα, ὅτι ἀφ' ἑνὸς μὲν διατηρεῖ εἰς τὴν φράσιν ἔρχεσθαι εἰς τὸν* **κόσμον** *τὴν συνήθη* **τεχνικὴν** *ἔννοιαν, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἀπαντᾷ αὕτη παρ' Ἰωάννῃ (γ' 19· ς' 14· θ' 39· ιη' 37 κ.λ.π.), ἀφ' ἑτέρου δὲ συνδέεται φυσικώτερον πρὸς τἀνωτέρω καὶ δὲν παρουσιάζει τὰ ἐν τῷ στίχῳ τούτῳ ὡς ἐπανάληψιν τῶν ἐν στίχ. 4—5, ἥτις ὅμως δὲν εἶνε καὶ ἀσυνήθης παρ' Ἰωάννῃ.— Ὑπάρχει ὅμως καὶ ἑτέρα ὡσαύτως σοβαρὰ ἑρμηνεία, συνδέουσα τὸ* **ἐρχόμενον** *πρὸς τὸ* **ἄνθρωπον,** *περὶ τῆς ὁποίας κατωτέρω. Κατὰ τὴν ἑρμηνείαν ταύτην τὸ* **«ἦν»**=*«Ἦν ἀεὶ κατὰ τὴν ἐκτεθεῖσαν ἀνωτέρω θεολογίαν» (Ζιγ.), συνδέεται δὲ πρὸς τἀνωτέρω ὡς ἑξῆς: «Ἐπειδὴ περὶ τοῦ Ἰωάννου διαλεγόμενος ἔλεγεν ὅτι..... νῦν ἀπεστάλη, ἵνα μή τις ταῦτα ἀκούων διὰ τὴν τοῦ μαρτυροῦντος παρουσίαν καὶ περὶ τοῦ μαρτυρουμένου τοιαύτην τινὰ ὑπόνοιαν λάβῃ, ἀνήγαγε τὴν διάνοιαν καὶ πρὸς τὴν ἐπέκεινα πάσης ἀρχῆς παρέπεμψεν ὕπαρξιν, τὴν οὐδαμοῦ λήγουσαν, οὐδὲ ἱσταμένην» (Χρυσόστ.).*

τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν=*τὸ κατ' οὐσίαν φῶς, ἐν ἀντιθέσει πρὸς πᾶν ἄλλο ὑποδεέστερον φῶς· τὸ τέλειον φῶς· τὸ ἰδανικὸν καὶ μοναδικὸν φῶς. Ἡ λέξις* **ἀληθινὸς** *προσιδιάζει εἰς τὸ ὕφος τοῦ Ἰωάννου. Ἐπὶ 28 χωρίων, ἔνθα ἀπαντᾶται ἐν τῇ Κ. Δ., 23 ἀνήκουσιν εἰς τὸν Ἰωάννην· ἤτοι 9 εἰς τὸ εὐαγγέλιον, 4 εἰς τὴν Α' Ἰωάννου καὶ 10 εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν. Μολονότι ἐνιαχοῦ ἡ ἔννοια τοῦ ἀληθινὸς σχεδὸν ταυτίζεται πρὸς τὴν τοῦ ἀληθής, ἐν τούτοις γενικῶς τὰ δύο ταῦτα διακρίνονται ἀλλήλων. Τὸ ἀληθινὸς ἐκφράζει τὸ γεγονὸς ὡς πλήρη πραγματοποίησιν τῆς ἰδέας. Ἐνῷ δὲ τὸ ἀληθὴς ἀντιτίθεται πρὸς τὸ ψευδής, τὸ ἀληθινὸς δὲν ἔχει ἀναγκαίως ὡς ἀντίθετον τὸ ψευδής, ἀλλὰ τὸ ἀτελής, τὸ σκιώδης, τὸ ὑποδεέστερον. «Ἐνταῦθα φῶς ἀληθινὸν εἴρηται, ἑτέρωθι δὲ αὐτοαλήθεια καὶ αὐτοζωή» (Χρυσόστ.)· φῶς ἀληθινὸν λοιπὸν*=*τὸ τέλειον καὶ ἐξ ἑαυτοῦ ὑπάρχον φῶς. «Ἀληθινὸν εἶπεν αὐτὸ ὡς ἀσύγκριτον καὶ ὑπὲρ πᾶν φῶς καὶ κυρίως φῶς» (Ζιγ.).*

φωτίζει πάντα ἄνθρωπον. *«Τὸ μὲν εἰς αὐτὸν ἧκον πάντας φωτίζει· οἱ δὲ μένοντες ἀφώτιστοι» (Ζιγ.), «οὐ παρὰ τὴν τοῦ φωτὸς φύσιν ἡ σκότωσις ἐκείνοις» (Χρυσ.), ἀλλὰ «παρὰ τὴν ἑαυτῶν προαίρεσιν τοῦτο πάσχουσιν. Ἡ μὲν γὰρ τοῦ φωτὸς χάρις ἡλίου δίκην ἐπὶ πάντας ἁπλῶς ἐκκέχυται» (Ζιγ.), «πάντας ὁμοίως προσιεμένη καὶ μετὰ τῆς ἴσης καλοῦσα τιμῆς» (Χρυσ.), «οἱ δὲ μὴ θέλοντες ἀπολαῦσαι τῆς χάριτος, αὐτοὶ τοῦ μὴ φωτισθῆναι αἴτιοι» (Ζιγ.).*

ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. *Ἐκτὸς τῆς ἀνωτέρω σημειωθείσης ὑπάρχει ἐξ ἴσου σοβαρὰ καὶ ἡ τῶν Πατέρων ἑρμηνεία (Ὠριγ. Χρυσ. Αὐγουστ.), καθ' ἣν τοῦτο συνδέεται πρὸς τὸ* **«ἄνθρωπον»**=*ὁ ὁποῖος ἔρχεται, γεννᾶται εἰς τὸν κόσμον. Κατ' αὐτῆς παρετηρήθη, ὅτι ἡ φράσις αὕτη, ἐὰν ἐκληφθῇ οὕτως, δὲν προσθέτει νέαν τινὰ ἔννοιαν, ἀλλ' ἀποτελεῖ πλατυσμὸν περιττόν. Ἡ παρατήρησις δὲν εἶνε ὀρθή. Διότι διὰ τῆς φράσεως ταύτης ἐκφράζεται ἡ ἔννοια, ὅτι τὸ φῶς τοῦ Λόγου εἶνε δωρεὰ θεία, τὴν ὁποίαν ἕκαστος ἄνθρωπος φέρει μεθ' ἑαυτοῦ κατ' αὐτὴν τὴν στιγμὴν τῆς γεννήσεώς του, οὖσα παρ' αὐτῷ ἔμφυτος. «Ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος φωτίζει...μᾶλλον ὡς Θεὸς δημιουργικῶς ἑκάστῳ τῶν εἰς τὸ εἶναι καλουμένων σπέρμα σοφίας ἤτοι θεογνωσίας ἐντίθησι, καὶ ῥίζαν ἐμφυτεύει συνέσεως» (Κύριλ.). Ὑπάρχει καὶ ἑτέρα ἑρμηνεία*=*τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον φωτίζει πάντα ἄνθρωπον.*

κόσμον. *Παρὰ τοῖς κλασικοῖς σημαίνει τὸ σύμπαν διὰ τὴν ἐν αὐτῷ κρατοῦσαν τάξιν. Παρὰ τοῖς Ο' ἀπαντᾶται ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ στολισμοῦ. Ἐν τῇ Κ. Δ. ἀπαντᾶται 46άκις παρὰ τῷ Παύλῳ, 14άκις παρὰ τοῖς Συνοπτικοῖς καὶ 100άκις παρ' Ἰωάννῃ. Καίτοι ἐνιαχοῦ (Ἰωάν. κα' 25) σημαίνει τὸ ὑλικὸν σύμπαν κατὰ τὴν διάκρισιν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ ὅμως ὁ ἄνθρωπος εἶνε ὁ κύριος κάτοικος τοῦ κόσμου κατὰ τὴν γνῶσιν, ἣν περὶ κόσμου ἔχομεν, διὰ τοῦτο παρ' Ἰωάννῃ συνήθως ὁ ὅρος οὗτος σημαίνει τοὺς ἐν τῷ σύμπαντι ἠθικοὺς παράγοντας μετὰ τοῦ συνόλου τῶν φυσικῶν δυνάμεων, καὶ δὴ τὴν ἀνθρωπότητα γενικῶς μετὰ τῆς γῆς ὡς τόπου κατοικίας τοῦ ἀνθρώπου (Ἰωάν. ς' 51, ζ' 4, ιβ' 19). Ἐπειδὴ ὅμως μετὰ τὴν πτῶσιν τῶν πρωτοπλάστων εἰσεχώρησεν ἐν τῷ κόσμῳ ἡ ἁμαρτία, διὰ τοῦτο ὁ ὅρος κόσμος συνυπονοεῖ μετὰ τῆς ἐν τῷ σύμπαντι φυσικῆς τάξεως καὶ τὸ μεταξὺ τῆς ἀνθρωπότητος κρατῆσαν ἠθικὸν κακὸν καὶ τὴν ἀποξένωσιν τοῦ κόσμου τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. Ἐντεῦθεν ὁ κόσμος δὲν δύναται νὰ λάβῃ τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας (ιδ' 17), μισεῖ τὸν Χριστόν (ζ' 7), μισεῖ τοὺς ἐκλεκτοὺς τοῦ Χριστοῦ (ιε' 19, ιζ' 14) καὶ ἀπαγορεύεται διὰ τοῦτο εἰς αὐτοὺς νὰ ἀγαπῶσι τὸν κόσμον (Α' Ἰωάν. β' 15), διότι ὁ κόσμος διατελεῖ εἰς ἐχθρότητα πρὸς τὸν Θεόν (πρβλ. η' 23).*

10. Ἐν τῷ κόσμῳ ἦν καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω.

Ἦτο ἐν τῷ κόσμῳ προνοῶν περὶ αὐτοῦ καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἔγινε καὶ ὅμως ὁ κόσμος δὲν τὸν ἐγνώρισεν.

Ἐν τῷ κόσμῳ ἦν. *Κατά τινας ἐκ τῶν νεωτέρων (Meyer, Weiss κ. ἄ.) ὁλόκληρος ὁ στίχος ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐν χρόνῳ διὰ τῆς σαρκώσεως ἐμφάνισιν τοῦ Λόγου ἐν τῷ κόσμῳ. Ἰδιαιτέρως τὸ μὲν* **«ἐν τῷ κόσμῳ ἦν»** *ἀναφέρεται κατ' αὐτοὺς εἰς τὸν χρόνον, καθ' ὃν ὁ Ἰωάννης ἐκήρυττεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, πρὶν ἢ ἀκόμη ὁ Ἰησοῦς μαρτυρηθῇ ὑπ' αὐτοῦ ὡς ὁ ἀναμενόμενος Μεσίας. Τὸ δὲ* **«ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω»** *ἀναφέρεται κατ' αὐτοὺς εἰς τὸν χρόνον, καθ' ὃν ὁ Ἰησοῦς εἶχε μὲν μαρτυρηθῇ ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου, ἀλλὰ δὲν εἶχεν εἰσέτι εἰσέλθει εἰς τὴν δημοσίαν αὐτοῦ δρᾶσιν, οὕτω δὲ λέγεται ἐνταῦθα τοῦτο ὑφ' ἣν ἔννοιαν καὶ οἱ ἐν στίχ. 26 λόγοι τοῦ Βαπτιστοῦ. Ἀλλ' ὑπὸ τὴν ἐκδοχὴν ταύτην δὲν ἐξηγεῖται, οὔτε πῶς μεταξὺ τοῦ* **ἐν τῷ κόσμῳ ἦν** *καὶ τοῦ* **ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω** *παρεντίθεται τὸ ἐντελῶς ἄσχετον καὶ ἀνόμοιον νόημα, τὸ ὁποῖον ἐκφράζει ἡ φράσις* **«ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο»·** *οὔτε πῶς ἡ ἄγνοια αὕτη θε-*

ωρεῖται ἀξιοκατάκριτος, ἀφοῦ ἀκόμη ὁ Ἰησοῦς ἰδιώτευε καὶ διῆγεν ἐν ἀφανείᾳ. Ὀρθοτέρα κατὰ ταῦτα εἶνε ἡ ἑρμηνεία τῶν Πατέρων, καθ' ἣν «ἐν τῷ κόσμῳ ἦν οὐχ ὡς τόπῳ περιγραφόμενος, ἀλλ' ὡς πάντα πληρῶν» (Ζιγ.). Συνεπῶς τὸ **ἐν τῷ κόσμῳ ἦν** ἀναφέρεται εἰς τὸν πρὸ τῆς σαρκώσεως κόσμον, σημαῖνον τὴν ἐν τῷ κόσμῳ παρουσίαν τοῦ Λόγου καὶ τὴν πρόνοιαν Αὐτοῦ δι' αὐτόν. «Ἐν τῷ κόσμῳ ἦν καὶ προενόει τῶν ἔργων αὐτοῦ» (Χρυσ.). Παραθέτει δὲ ὁ Εὐαγγελιστὴς τόσον τὴν ἐν τῷ κόσμῳ παρουσίαν τοῦ Λόγου, ὅσον καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ Λόγου δημιουργίαν «δυσανασχετῶν ἐπὶ τῇ πωρώσει τῶν ἀγνοησάντων αὐτόν» (Ζιγ.)· διὰ νὰ παρουσιάσῃ ὡς ἀδικαιολόγητον καὶ ἀξιοκατάκριτον τὸ ὅτι ὁ κόσμος οὐκ ἔγνω τὸν Λόγον=ὁ κόσμος ἦτο ἔργον Του καὶ ἔφερε τὴν σφραγίδα τῆς σοφίας Του καὶ τῆς παντοδυναμίας Του· ἀκόμη ἐπλήρου τὸν κόσμον διὰ τῆς ἀοράτου παρουσίας Του καὶ διὰ τοῦ φωτὸς τὸ ὁποῖον διέχυνεν εἰς πᾶσαν ψυχήν· καὶ παρὰ πάντα ταῦτα ὁ κόσμος δὲν τὸν ἐγνώρισε.

διὰ αὐτοῦ. *Ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ ἐπακολουθοῦντος «αὐτὸν οὐκ ἔγνω», εἶνε γένους ἀρσενικοῦ. Ἐν τούτοις εἰς τὸν εὐθὺς προηγούμενον στίχον ὁμιλεῖ περὶ φωτός. Ἡ γραμματικὴ αὕτη ἀνωμαλία προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι ὁ ἀπόστολος ὁμιλεῖ ἤδη περὶ τοῦ φωτὸς ὡς προσώπου, περὶ τοῦ δημιουργοῦ Λόγου.*

καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω. *Ἐνταῦθα κόσμον τὸ πλῆθός φησι, τὸ διεφθαρμένον καὶ τοῖς γηΐνοις προστετηκὸς πράγμασι, τὸν χυδαῖον καὶ ταραχώδη καὶ ἀνόητον λαόν» (Χρυσόστ.). «Οὐκ αὐτὸς δι' ἑαυτὸν ἠγνοήθη, αἰτιάσθω δὲ ὁ κόσμος τὴν οἰκείαν ἀσθένειαν» (Κύριλ.).*

οὐκ ἔγνω. *Πότε οὐκ ἔγνω; Δύναται νὰ νοηθῇ κατὰ τὰ Ρωμ. α' 21—23, Α' Κορινθ. α' 21 καὶ Πράξ. ιδ' 16, ιζ' 30 ὡς ἀναφερόμενον καὶ τοῦτο εἰς τὸν πρὸ τῆς σαρκώσεως χρόνον, «περὶ τῶν ἄνω χρόνων» (Χρυσ.)· «τουτέστι τὸν ποιητὴν οὐκ ἔγνωσαν τὰ ποιήματα» (Ζιγαβ.). Πιθανώτερον ἐν τούτοις φαίνεται, ὅτι ἀναφέρεται εἰς τὸν μετὰ τὴν σάρκωσιν χρόνον.=Μολονότι ἦτο ἐν τῷ κόσμῳ καὶ μολονότι ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἔγινεν, ἐν τούτοις ὅταν ἐσαρκώθη, ὁ κόσμος δὲν τὸν ἀνεγνώρισε.*

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ "ΖΩΗΣ,,

ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΠΑΝΔΕΚΤΗΣ

Τόμος τρίτος

Ἐξεδόθη καὶ ὁ γ' τόμος τοῦ Μουσ. Πανδέκτου μας, περιλαμβάνων τὸ Εἱρμολόγιον καὶ διῃρημένος εἰς 4 μέρη. Τὸ Α' μέρος περιλαμβάνει Κανόνας καὶ Καταβασίας, συντόμους καὶ ἀργάς, τῶν ἀκινήτων ἑορτῶν τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ. Τὸ Β' μέρος περιέχει Κανόνας καὶ Καταβασίας, συντόμους καὶ ἀργάς, τοῦ Τριῳδίου καὶ Πεντηκοσταρίου. Τὸ Γ' περιλαμβάνει Εἱρμοὺς κανόνων κατ' ἦχον καὶ τὸ Δ' τὰ Προσόμοια (στιχηρά, καθίσματα, ἐξαποστειλάρια καὶ κοντάκια). Ἐν Παραρτήματι περιελάβομεν τοὺς δύο Παρακλητικοὺς κανόνας καὶ τὴν Νεκρώσιμον ἀκολουθίαν. Πάντα δὲ ταῦτα, κατόπιν ἐπισταμένης ἐκλογῆς καὶ ἐπιμελοῦς ἐπεξεργασίας, ἡ ὁποία καθιστᾷ καὶ τὸν τόμον τοῦτον ἐφόδιον ἀπαραίτητον διὰ τοὺς ἱεροψάλτας καὶ πάντα μελετητὴν τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς.

Τόμος ὀγκώδης ἐξ ὑπερτετρακοσίων σελίδων ἐπὶ χάρτου ἐκλεκτοῦ φιλοκάλως τετυπωμένος. Τιμὴ ἀδέτου δρ. 100, πανοδέτου δρ. 120. Προστίθενται ταχ/κὰ ἐπὶ συστάσει Ἐσωτερικοῦ δρ. 12 διὰ τὰ ἄδετα, δρ. 15 διὰ πανόδετα. Ἐξωτερικοῦ δρ. 28 διὰ τὰ ἄδετα, δρ. 40 διὰ πανόδετα. Παραγγελίαι μετὰ τῆς ἀξίας ἀποστέλλονται πρὸς τὸ Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ζωῆς», Ἱπποκράτους 3, Ἀθήνας.

ΛΑΪΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΓΡΑΦΗΝ

Ο ΘΕΟΣ ΣΥΓΧΩΡΕΙ, ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΔΕΝ ΛΗΣΜΟΝΕΙ ΤΗΝ ΑΜΑΡΤΙΑΝ

Σωστὸς πατέρας καὶ ἀληθινὸς ὑπηρέτης τοῦ λαοῦ του ὁ Μωϋσῆς, ὅταν ἀναβαίνῃ εἰς τὸ ὄρος καὶ ὅταν ἀντικρύζῃ τὸν Κύριον. Εὐθὺς ἀμέσως παραδίδεται εἰς θερμὴν καὶ ταπεινὴν δέησιν, εἰς τὴν ὁποίαν κηρύττει τὸν ἑαυτόν του ἀλληλέγγυον πρὸς τὸν Ἰσραήλ. «Δέομαι, Κύριε», εἶπεν ὁ Μωϋσῆς. «Ἡμάρτηκεν ὁ λαὸς οὗτος ἁμαρτίαν μεγάλην καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς θεοὺς χρυσοῦς. Καὶ νῦν εἰ μὲν ἀφεῖς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν, ἄφες· εἰ δὲ μή, ἐξάλειψόν με ἐκ τῆς βίβλου σου, ἧς ἔγραψας» (Ἐξόδ. λϐ' 32).

Σὲ παρακαλῶ, Κύριε, ταπεινῶς καὶ θερμῶς. Σὲ παρακαλῶ ἀναγνωρίζων καὶ ἐξομολογούμενος ἐνώπιόν Σου, ὅτι ὁ λαὸς αὐτὸς ἔκαμεν ἁμαρτίαν μεγάλην. Μποροῦσε νὰ γίνῃ μεγαλείτερη ἁμαρτία ἀπὸ τὸ ὅτι ἀρνήθηκαν Σὲ τὸν ἀληθινὸν Θεόν, ποὺ τόσον τοὺς εὐεργέτησες, διὰ νὰ προσκυνήσουν τὸ χρυσὸν εἴδωλον; Τώρα ὅμως ἐμετανόησαν. Καὶ φαίνεται αὐτὸ ἀπὸ τὸ ὅτι δὲν ἔφεραν καμμίαν ἀντίστασιν, οὔτε ὅταν ἐξαφανίζετο τὸ χρυσὸν εἴδωλον, οὔτε ὅταν ἐσφάζοντο ἡ τρεῖς χιλιάδες, οὔτε ὅταν τοὺς ἄφινα πάλιν μοναχοὺς γιὰ νὰ ἀνεϐῶ εἰς τὸ ὄρος. Διὰ αὐτὸ Σὲ παρακαλῶ, Κύριε, νὰ τοὺς συγχωρήσῃς. Ἀλλοιῶς ἐγὼ δὲν μπορῶ νὰ ζήσω χωρὶς αὐτούς. Ἢ θὰ τοὺς συγχωρήσῃς γιὰ νὰ ζήσουν καὶ αὐτοὶ μαζὺ μὲ ἐμέ· ἢ δὲν θέλω νὰ ζῶ ἐγὼ τὴν ὥραν, ποὺ αὐτοὶ θὰ ξεπαστρευθοῦν. Μὲ τί καρδιὰ θὰ βλέπω ἐγὼ τὰ κορμιά τους νὰ ξαπλώνωνται ἄψυχα στὸ χῶμα; Καὶ ποῦ θὰ βρῶ παρηγοριὰ καὶ εἰρήνην, ὅταν βλέπω τοὺς ἀπογόνους τῶν μεγάλων πατριαρχῶν σου νὰ πέφτουν νεκροὶ εἰς τὴν ἔρημον; Μὲ τί χέρια θὰ ἀνοίξω τόσους τάφους καὶ μὲ τί πόδια θ' ἀπομακρυνθῶ ἀπὸ τὸ ἀτελείωτον αὐτὸ νεκροταφεῖον; Καλλίτερα θὰ εἶνε νὰ πεθάνω κι' ἐγὼ μαζύ τους. Σϐῦσέ με λοιπὸν ἀπὸ τὸ βιϐλίον τῆς ζωῆς.

Μὲ ἄλλα λόγια δὲν θέτει ὁ Μωϋσῆς ὅρους εἰς τὸν Θεόν. Μὴ γένοιτό ποτε νὰ ἀποδώσωμεν τέτοιαν ἀσέϐειαν εἰς τὸν εὐλογημένον αὐτὸν ἄνθρωπον. Ὁ Μωϋσῆς παρακαλεῖ, δέεται, ἱκετεύει, μὲ ταπείνωσιν πολλὴν ἀπευθύνεται εἰς τὸν Θεόν. Μὲ τὴν πονεμένην καρδιὰν τοῦ πατέρα, ποὺ βλέπει τὰ παιδιά του νὰ διατρέχουν τὸν ἔσχατον κίνδυνον, προσπαθεῖ νὰ τὰ ἀποσπάσῃ ἀπὸ αὐτόν. Ἐκθέτει εἰς τὸν Θεὸν τὴν δυστυχίαν, ἡ ὁποία θὰ ἔπεφτεν ἐπάνω του, ἐὰν ὁ Ἰσραὴλ κατεστρέφετο. Εἶνε λόγια λοιπὸν ταπεινώσεως βαθείας καὶ ἀγάπης θερμῆς καὶ πόνου μεγάλου τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ Μωϋσέως. Διὰ αὐτὸ καὶ ὁ Θεὸς τὰ δέχεται καὶ ἀπαντᾷ εἰς αὐτὰ μὲ πολὺ ἔλεος καὶ εὐμένειαν.

Πῶς ἀπαντᾷ ὁ Θεὸς πρὸς τὸν Μωϋσῆν; Ἀπαντᾷ ὡς Θεὸς δίκαιος καὶ ἀγαθὸς συγχρόνως. «Εἴ τις ἡμάρτηκεν ἐνώπιόν μου, ἐξαλείψω αὐτοὺς ἐκ τῆς βίβλου μου». Θὰ τιμωρήσω ἀκόμη μερικούς, λέγει ὁ Θεὸς εἰς τὸν Μωϋσῆν. Θὰ ξεπαστρέψω ὅσους ἡμάρτησαν. Δηλαδὴ τοὺς πρωταιτίους, ὅσοι ἀκόμη ζοῦν καὶ δὲν ἐσφάγησαν. Ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἐπρωτοστάτησαν εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν καὶ παρέσυραν καὶ τοὺς ἄλλους εἰς αὐτήν. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοὺς ἄλλους, «ὁδήγησον τὸν λαὸν τοῦτον εἰς τὸν τόπον, ὃν εἰπά σοι. Ἰδοὺ ὁ ἄγγελός μου προπορεύσεται πρὸ προσώπου σου· ᾗ δ' ἂν ἡμέρα

ἐπισκέπτωμαι, ἐπάξω ἐπ' αὐτοὺς τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν» (Ἐξόδ. λϑ' 34).

Μὲ ἄλλα λόγια ὁ Θεὸς συγχωρεῖ, ἀλλὰ καὶ δὲν λησμονεῖ. Συγχωρεῖ καὶ δι' αὐτὸ λέγει εἰς τὸν Μωϋσῆν ὁδήγησε τὸν λαὸν εἰς τὸν τόπον, τὸν ὁποῖον σοῦ εἶπα, δηλαδὴ εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας. Πρόσεξε ὅμως, ὅτι τώρα δὲν λέγει, ὅτι θὰ πηγαίνω Ἐγὼ ἐμπρὸς ἀπὸ τὸν λαόν Μου. Ἀλλὰ περιορίζεται νὰ βεβαιώσῃ τὸν Μωϋσῆν, ὅτι θὰ πηγαίνῃ ἐμπρὸς ἀπὸ αὐτὸν ὁ ἄγγελος τοῦ Κυρίου. Καὶ διὰ νὰ διδάξῃ τὸν Ἰσραήλ, ὅτι δὲν ξεχνάει τὴν ἁμαρτίαν, ποὺ ἔκαμε, τὸν προειδοποιεῖ, ὅτι ὅταν ἀναγκασθῇ ἀπὸ κάποιαν νέαν παράβασίν του, θὰ τὸν ἐπισκεφθῇ μὲ ράβδον. Καὶ τότε δὲν θὰ τὸν τιμωρήσῃ μόνον διὰ τὴν νέαν αὐτὴν παράβασιν, ἀλλὰ θὰ τὸν τιμωρήσῃ καὶ διὰ τὴν ἁμαρτίαν αὐτὴν τὴν παλαιάν, διὰ τὴν ὁποίαν τώρα τοῦ δεικνύεται μακρόθυμος.

Ἀδελφὲ συναμαρτωλέ, ἂς τὸ ἔχωμεν διαρκῶς εἰς τὸν νοῦν μας. Ὁ Θεὸς μᾶς συγχωρεῖ, ὅταν ζητοῦμεν τὸ ἔλεός Του. Ἀλλὰ καὶ δὲν μᾶς δίνει ἀμέσως ὅλα Του τὰ πιστά. Μᾶς δίδει τὴν χάριν Του, τὴν ἐνίσχυσίν Του, τὸν ἄγγελόν Του. Καὶ περιμένει νὰ ἴδῃ, πῶς θὰ φερθῶμεν καὶ ποίαν διαγωγὴν θὰ δείξωμεν. Θὰ δειχθῶμεν καλοὶ καὶ πρόθυμοι εἰς τὸ νὰ διορθώσωμεν τὸ κακόν, ποὺ ἐκάμαμεν; Τότε ἡ χάρις Του θὰ μᾶς ἐπισκεφθῇ πλουσιωτέρα. Θὰ ψυχρανθῶμεν καὶ θὰ ξαναεύρωμεν τὸν δρόμον τῆς ἁμαρτίας; Ἀλλοίμονον τότε, θὰ μᾶς ἐπισκεφθῇ διὰ νὰ μᾶς τιμωρήσῃ καὶ διὰ τῆς παληαῖς ἁμαρτίαις μας.

Ἐπὶ τῇ Ἀναστάσει.

ΓΡΑΦΗ ΑΝΕΩΓΜΕΝΗ—ΚΑΡΔΙΑ ΚΑΙΟΜΕΝΗ

Ἡμέρα εὐαρέστων ἐκπλήξεων, πρωτακούστων εὐαγγελίων, ἀνελπίστων ἐμφανίσεων καὶ ἀποκαλύψεων τοῦ ἀναστάντος Κυρίου, ἦτο διὰ τοὺς μαθητὰς ἡ περίφημος «μία τῶν σαββάτων», ἡ πρώτη τῆς ἀναστάσεως ἡμέρα.

Ἤδη ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου—τοῦ ὁποίου τώρα προηγήθη ἡ ἐκ τοῦ τάφου ἀνατολὴ τοῦ Δημιουργοῦ τοῦ ἡλίου—ἤρχισαν αἱ ἀποκαλύψεις καὶ ἐκπλήξεις, διὰ νὰ συνεχισθοῦν μέχρι τῆς ἑσπέρας καὶ τῆς νυκτός. Ὁ ὅμιλος τῶν ἁγίων ἐκείνων γυναικῶν, ποὺ ἐπωνομάσθησαν ἔκτοτε Μυροφόροι, ἐδοκίμασε πρῶτος τὰς ἐκπλήξεις ταύτας. Ἔσπευσαν βαρυαλγεῖς καὶ μετὰ κόπου βαστάζουσαι τὰς συντετριμμένας καρδίας των, διὰ νὰ ἐκκενώσουν εἰς τὸ νεκρὸν σῶμα τοῦ Διδασκάλου τὸ διπλοῦν μύρον, τὸ μύρον τὸ ὑλικὸν καὶ τὸ ἄϋλον μύρον τῆς ἀγάπης των. Ἀλλ' ἐπέστρεψαν μὲ νέας καρδίας, βάρος χαρᾶς ἀκόπως κομιζούσας· μὲ νέα καὶ ὑψηλὰ φρονήματα, τὰ ὁποῖα ἀνέστησεν εἰς τὴν ψυχήν των ὁ ἀναστὰς Κύριος, διὰ νὰ μὴ καταπέσουν πλέον ποτέ. Διότι εἰς αὐτὰς πρώτας ἐφανερώθη καὶ ἀπένειμε τὴν ἔνδοξον τιμὴν νὰ μεταδώσουν εἰς τοὺς μαθητὰς τὰ εὐαγγέλια τῆς ἀναστάσεώς Του.

Ἀλλ' ἰδοὺ τὸ δειλινὸν τῆς αὐτῆς ἡμέρας δύο ἄλλοι μαθηταὶ δικιμάζουν ὄχι ἁπλῶς εὐαρέστους ἐκπλήξεις, ἀλλ' ἐξαιρετικῶς θερμὰ αἰσθήματα ἐκ τῆς προσεγγίσεως τοῦ ἀναστάντος Κυρίου. Ἐτρέφοντο καὶ αὐτοὶ μὲ τὰς ἰουδαϊκὰς ἐκείνας ἐλπίδας, ὅτι ὁ Χριστὸς θὰ ἠλευθέρωνε τοὺς Ἰουδαίους ἀπὸ τὸν ρωμαϊκὸν ζυγὸν καὶ θὰ ἵδρυεν ἰουδαϊκὴν κοσμοκρατορίαν. Μὲ τοιαύτας δὲ ἐλπίδας ἐπερίμεναν τὸ Πάσχα. Ἀλλ' ὅταν τώρα Τὸν εἶδαν ἐσταυρωμένον, νεκρόν, ἐνταφιασμένον, ἐνῷ «ἤλπιζον ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ μέλλων λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραήλ», φεύγουν πρὸς τοὺς Ἐμμαούς. Φεύγουν «σκυθρωποί», μὲ τὰς ἐλπίδας συντετριμμένας, μὲ τὸ αἴσθημα τοῦ ἀνικανοποιήτου κενοῦ εἰς τὴν ψυχήν, μὲ τὴν θλιβερὰν ἰδέαν ὅτι μὲ τὸν ταφέντα Διδάσκαλον ἐτάφησαν καὶ αἱ ὑποσχέσεις!

Αὐτὸ βεβαίως εἶναι τὸ σύνηθες κατάντημα τῶν ἐλπίδων ἐκείνων, ποὺ περιμένουν ἀπὸ τὸν Χριστὸν νὰ ἐκτελέσῃ ὅ,τι Ἐκεῖνος οὐδέποτε ὑπεσχέθη, νὰ δώσῃ κοσμικὰ ἀγαθὰ καὶ θέσεις καὶ ἀξιώματα· τῶν ἐλπίδων ἐκείνων, ποὺ γεννῶνται εἰς τὰς ψυχὰς τῶν παρεξηγούντων τὸν Χριστὸν καὶ τὴν βασιλείαν Του· τῶν ἐλπίδων ἐκείνων, ποὺ πλάττονται ἔξω τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ἀληθείας Του. Ἀλλ' οἱ ἀπατηθέντες τώρα εἰς τὰς ἐλπίδας των μαθηταὶ ἦσαν εὐθεῖς καὶ εἰλικρινεῖς. Τοὺς τοιούτους δέ, καὶ ἂν πρὸς καιρὸν πλανηθοῦν εἰς τὰς ἐλπίδας καὶ τοὺς ὑπολογισμούς των ἕνεκα τῆς ἀνθρωπίνης ἀγνοίας καὶ ἀτελείας, δὲν θὰ τοὺς ἀφήσῃ ὁ Κύριος εἰς τὴν πτῶσιν τῆς πλάνης των. Ἀλλὰ θὰ σπεύσῃ νὰ ἀποκαλύψῃ τὸν πραγματικὸν Ἑαυτόν του καὶ ὄχι τὸ πλάσμα τῶν ἀπατηλῶν ἐλπίδων των· ν' ἀναστήσῃ νέας ἐλπίδας ἀληθεῖς καὶ βεβαίας, καὶ νὰ τοὺς ὁδηγήσῃ εἰς τὴν ἀσφαλῆ ὁδὸν τῆς ἀληθείας. Θὰ ἀποκαλυφθῇ δὲ εἰς ὥραν, ποὺ δὲν προσδοκοῦν, εἰς ὥραν βαρυθυμίας καὶ ἀποκαρδιώσεως. Τοῦτο συνέβη κατὰ τρόπον ἐκπληκτικὸν εἰς τὴν ὥραν ταύτην τοῦ μελαγχολικοῦ ἀπολογισμοῦ τῶν θρυμματισμένων ἐλπίδων: «Αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς ἐγγίσας (ὡς ἄγνωστος ταξειδιώτης) συνεπορεύετο αὐτοῖς»!

*
* *

Ὤ, εἶνε ἐκπληκτικόν, ὅτι τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἀναστάσεώς Του, τὴν πρώτην μετὰ τὰ φρικτὰ παθήματα καὶ τὸν μαρτυρικὸν θάνατον καὶ τὴν τριήμερον ταφήν, μετὰ τὴν θανάσιμον ἐκδήλωσιν τῆς ὑψίστης κακουργίας τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐγκαταλείψεως τῶν φίλων μαθητῶν, δὲν τὴν χρησιμοποιεῖ ὁ Κύριος διὰ τὸν Ἑαυτόν του. Ἐδικαιοῦτο νὰ ἀναπαύεται τώρα, συντροφευόμενος ἀπὸ τοὺς κατελθόντας οὐρανίους ἀγγέλους καὶ ἀπολαύων τὴν θριαμβευτικὴν νίκην. Ἀλλ' ὄχι. Ἀπὸ βαθείας πρωΐας σπεύδει νὰ παρηγορήσῃ τοὺς τεθλιμμένους φιλτάτους Του. Τὴν Μαρίαν τὴν Μαγδαληνὴν πρώτην, τὰς ἄλλας Μυροφόρους κατόπιν, τὸν Πέτρον ἔπειτα, τώρα δὲ ἐξοδεύει δύο ὥρας ὁδοιπορίας, διὰ νὰ διδάσκῃ καὶ παρηγορῇ δύο ἀπηλπισμένους μαθητάς. Ὁμιλεῖ μόνον λόγους παρακλήσεως καὶ ἐνθαρρύνσεως. Οὐδὲ λέξιν διὰ τὰς ἁμαρτίας των, καὶ πρὸ παντὸς διὰ τὴν ἐγκατάλειψιν. Μόνον λόγους ἀνεγείροντας τὸ πεπτωκὸς φρόνημα, ἀποκαλύπτοντας δὲ τὴν δόξαν, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Χριστὸς «μετὰ τὸ παθεῖν ἔδει εἰσελθεῖν»—καίτοι ἀκόμη δὲν ἐνόησαν ὅτι ὁ ὁμιλῶν μαζῇ των ταξειδιώτης εἶναι ὁ εἰσελθὼν εἰς τὴν δόξαν ταύτην Κύριος.

Πόθεν δὲ προήρχοντο οἱ λόγοι οὗτοι τῆς παρηγορίας καὶ τῆς ἐλπίδος; Ἀπὸ τὰς Γραφάς: «Ἀρξάμενος ἀπὸ Μωσέως καὶ ἀπὸ πάντων τῶν προφητῶν, διηρμήνευεν αὐτοῖς ἐν πάσαις ταῖς Γραφαῖς τὰ περὶ Αὐτοῦ». Πᾶσαι αἱ Γραφαὶ εἶναι λόγοι Αὐτοῦ, ἐκδιηγοῦνται καὶ διερμηνεύουν τὰ γεγονότα δι' ἡμᾶς ὑπ' Αὐτοῦ, βεβαιοῦν τὴν παρεχομένην εἰς ἡμᾶς σωτηρίαν καὶ δόξαν ὑπ' Αὐτοῦ.

Μὲ μίαν μόνην λέξιν, μὲ τὴν λέξιν «Μαρία», ἐφανέρωσεν Ἑαυτὸν τὴν πρωΐαν εἰς τὴν Μαγδαληνὴν Μαρίαν.

Λόγω τῶν ἑορτῶν ἐξεδώκαμεν ὁμοῦ τὰ φύλλα δύο ἑβδομάδων, ὅπως ἔχουν οἱ κ.κ. Συνδρομηταί μας πλουσιωτέραν τὴν ἐκ τῆς μελέτης πνευματικὴν τροφὴν κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτάς.

Μὲ δύο μόνον λέξεις, μὲ τὰς λέξεις «Εἰρήνη ὑμῖν», ἐφανέρωσεν Ἑαυτὸν εἰς τοὺς ἕνδεκα μαθητὰς τὴν ἑσπέραν. Ἀλλ' εἰς τοὺς δύο πρὸς Ἐμμαοὺς ὁδοιποροῦντας μαθητὰς χρησιμοποιεῖ ἄλλον τρόπον φανερώσεως, παρηγορίας, χαροποιήσεως. Ἐκεῖνον τὸν τρόπον, ποὺ ἔμεινεν ἐφεξῆς εἰς ὅλους τοὺς μαθητὰς ὅλων τῶν αἰώνων ὡς ἀνεξάντλητος ἑστία φωτὸς καὶ πηγὴ παρηγορίας καὶ ταμεῖον θείας δυνάμεως καὶ ἐνισχύσεως καὶ χαρᾶς καὶ πνευματικῆς ζωῆς. Τὸ μέσον δὲ αὐτὸ εἶναι ἡ ἀκρόασις, ἡ μελέτη, ἡ ἀληθὴς κατανόησις τῶν Γραφῶν, τοῦ Εὐαγγελίου, τῶν ἱερῶν βιβλίων. «Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, δύναμις Θεοῦ ἐστιν εἰς σωτηρίαν παντὶ τῷ πιστεύοντι», ἔγραφε κατόπιν ἐκ θείας ἐμπνεύσεως καὶ ἐξ ἰδίας πείρας ὁ μέγας ἀπόστολος Παῦλος: «Ὡς γλυκέα τῷ λάρυγγί μου τὰ λόγιά σου, ὑπὲρ μέλι τῷ στόματί μου», ἔψαλλεν ἄλλος βαθὺς τῶν θείων Γραφῶν μελετητὴς καὶ ἐμπνευσμένος αὐτῶν συγγραφεύς, ὁ βασιλεὺς Δαβίδ, διὰ νὰ ἐκφράσῃ τὴν βαθεῖαν ἱκανοποίησιν καὶ τέρψιν καὶ χαράν, ποὺ δημιουργεῖ εἰς τὴν ψυχὴν ἡ μελέτη καὶ ἀδίστακτος ἀποδοχὴ τῶν ἀληθειῶν τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Εἰς τὰς Γραφάς, δηλαδὴ εἰς τὰ Εὐαγγέλια, εἰς τὴν Παλαιὰν καὶ τὴν Καινὴν Διαθήκην, εἰς τὰ μοναδικῆς καὶ ἀνεκτιμήτου ἀξίας βιβλία ταῦτα, ὁ ἄνθρωπος εὑρίσκει τὸν Θεὸν ἕτοιμον νὰ λαλῇ πρὸς τὸ πλάσμα Του ὡς πατὴρ πρὸς τέκνον· ἕτοιμον νὰ λύῃ τὰ ὕψιστα προβλήματα τῆς ζωῆς, νὰ παρέχῃ δὲ τὸ κλειδὶ πάσης ἀνθρωπίνης ἀμηχανίας καὶ τραγῳδίας καὶ θλίψεως· ἕτοιμον νὰ ἑρμηνεύῃ καὶ ἐμπνέῃ τὸ ἀληθὲς νόημα τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, τῆς ἀναστάσεως τῆς πνευματικῆς καὶ σωματικῆς, τοῦ ἐπὶ γῆς προορισμοῦ μας καὶ τῆς αἰωνίου ἀποκαταστάσεώς μας.

Ἀπὸ τὰ θρανία τοῦ σχολείου, ἀπὸ τῆς νηπιακῆς ἀκόμη ἡλικίας, ἀκούομεν περὶ ἁμαρτίας. Καὶ μέχρι σήμερον δὲν παύομεν ἀπὸ τοῦ νὰ σπουδάζωμεν εἰς τὴν ἰδικήν μας ζωὴν καὶ νὰ βλέπωμεν εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἄλλων τὰς θλιβερὰς συνεπείας της. Ἀλλ' ὁσάκις συναντῶμεν τὸν Χριστὸν διδάσκοντα διὰ τῶν Ἁγίων Γραφῶν τί εἶναι ἁμαρτία, κατανοοῦμεν πάντοτε βαθύτερον τὸ καθ' ὑπερβολὴν ἁμαρτωλὸν τῆς ἁμαρτίας· τὸ τόσον ἁμαρτωλόν, ὥστε νὰ χρειασθῇ ὁ θάνατος καὶ ἡ θυσία αὐτοῦ τοῦ Κυρίου, διὰ νὰ λάβωμεν ἡμεῖς συγχώρησιν, διὰ νὰ θεραπευθῶμεν ἡμεῖς ἀπὸ τὸ θανατηφόρον δηλητήριόν της, τὸ διαποτίσαν βαθύτατα καὶ γενικώτατα ψυχὴν καὶ σῶμα, διὰ νὰ εὕρωμεν ἡμεῖς σωτηρίαν καὶ ζωήν.

***

Ἀλλὰ πρόσεξε, ἀγαπητὲ ἀναγνῶστα. Συγκίνησις καὶ κατάνυξις τόσον βαθεῖα, αἴσθημα τόσον θερμὸν ἐκυρίευσε τὴν καρδίαν τῶν δύο πρὸς Ἐμμαοὺς ὁδοιπορούντων μαθητῶν, διέγερσις τοιούτων φλογερῶν πόθων καὶ ἁγίων διαθέσεων ἐσημειώθη εἰς τὴν ψυχήν των, ὥστε βεβαιώνουν ἀλλήλους: «Ἡ καρδία ἡμῶν καιομένη ἦν ἐν ἡμῖν, ὡς ἐλάλει ἡμῖν ἐν τῇ ὁδῷ καὶ ὡς διήνοιγεν ἡμῖν τὰς Γραφάς». Ἀναμφιβόλως τὴν πνευματικὴν αὐτὴν θέρμανσιν ἐδημιούργησεν ἡ «διερμήνευσις», ἡ «διάνοιξις» τῶν νοημάτων τῶν Γραφῶν. Ἀλλὰ δὲν ἤκουσαν πρώτην φορὰν τὰς Γραφὰς οἱ δύο εὐσεβεῖς ἐκεῖνοι μαθηταί. Ἀπὸ νηπιακῆς ἡλικίας ὁ Μωϋσῆς καὶ οἱ Προφῆται ἦσαν τὸ σύνηθες ἀκρόαμά των εἰς τὸ σπίτι καὶ τὴν συναγωγὴν καὶ ἡ τακτικὴ μελέτη των εἰς τὰς ἡσύχους ὥρας των. Ἀλλὰ τώρα τὰ γνωστὰ λόγια τῶν Γραφῶν δημιουργοῦν ἐξαιρετικὴν θερμότητα καὶ τερψίθυμον ἐνθουσιασμόν, διότι διὰ τῶν λόγων τούτων ἀπεκαλύφθη εἰς τὴν ψυχήν των ὁ ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς Κύριος· διότι ἦλθον εἰς ἄμεσον ἐπαφὴν μὲ τὴν θείαν προσωπικότητα τοῦ ἀναστάντος Σωτῆρος· διότι ἤνοιξαν τὴν καρδίαν των διὰ νὰ μεταγγίζεται ἡ ὑπερεκχειλίζουσα νέα χάρις καὶ νέα ζωὴ τοῦ ἀναστάντος Χριστοῦ!

Ἐδῶ λοιπὸν εἶναι τὸ σπουδαῖον. Ὅτι ἠμπορεῖ κανεὶς ν' ἀκούῃ τὸν λόγον τῶν Γραφῶν, ἀλλὰ νὰ μὴ συγκινῆται· νὰ ἀναγινώσκῃ αὐτόν, ἀλλὰ νὰ κουράζεται καὶ νὰ νυστάζῃ, νὰ δυσπιστῇ καὶ ν' ἀμφιβάλλῃ, νὰ παρανοῇ καὶ νὰ πλανᾶται. Ἡ βαθεῖα ἱκανοποίησις, ὁ χαρμόσυνος διαφωτισμός, ἡ παρηγορία, ἡ λύσις τῶν προβλημάτων τῆς ζωῆς, ἡ σωτηρία καὶ ἡ ἐλπὶς τῆς δόξης ἐμφυτεύονται ἐκ τῶν λόγων τῆς Ἁγίας Γραφῆς εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου, μόνον ὅταν ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν ἀναστάντα Κύριον· ὅταν ἀνοίξῃ τὴν καρδίαν του διὰ νὰ ὑποδεχθῇ τὸν λόγον Του μὲ εἰλικρινῆ πίστιν καὶ ταπείνωσιν καὶ ἁπλότητα· ὅταν ἀποφασίσῃ νὰ ὑποδεχθῇ τὸν Χριστὸν ὡς Θεὸν Σωτῆρα, ἐξαρτήσῃ δὲ ἀνεπιφυλάκτως τὴν ὕπαρξίν του ἀπὸ Αὐτόν· ὅταν ἔχῃ εἰλικρινῆ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ καταβάλλῃ συνεχῆ προσπάθειαν νὰ περιπατῇ ὡς καὶ ὁ Χριστός, νὰ ἀποκτᾷ τὰς ἀρετὰς τοῦ Χριστοῦ. Τότε οἱ λόγοι τῶν Γραφῶν θὰ θερμαίνουν εὐαρέστως τὴν καρδίαν μας. Τότε τὸ ἄκουσμα «Χριστὸς ἀνέστη» θὰ προκαλῇ χαρμόσυνον τὴν ἀπάντησίν μας: **«Ἀληθῶς ἀνέστη».** Τότε κάθε ἔλεγχος διὰ τὰς πτώσεις τῆς ὀλιγοπιστίας μας θὰ συναντᾷ ταχεῖαν καὶ ἀδίστακτον τὴν ὁμολογίαν ἐκείνην, ποὺ ὡμολόγησεν ὁ Θωμᾶς: **«Ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου».**

ΣΤΗΛΗ ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ

ΟΙ ΑΩΡΟΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΑΙ

Συχνὰ συναντᾷ κανείς, ἰδίως εἰς τὰς μεγάλας πόλεις, μέσα εἰς καταστήματα καὶ ἐργοστάσια καὶ εἰς τοὺς δρόμους, μικρὰ παιδιά, τὰ ὁποῖα ἐργάζονται εἰς μίαν τέχνην ἢ εἶνε ὑπάλληλοι ἢ γυρίζουν ὡς ἐλεύθεροι ἐπαγγελματίαι. Πρὶν προλάβουν καλά—καλὰ νὰ ἀναπτυχθοῦν, ἐξέρχονται εἰς τὴν κοινωνικὴν ζωὴν καὶ ἀναμιγνύονται εἰς τὴν βιοπάλην, παραπλεύρως εἰς συναγωνιστὰς μικροὺς καὶ μεγάλους. Μερικὰ ἐξ αὐτῶν εἶνε ὀρφανά, ἀπροστάτευτα ἀπὸ πατέρα καὶ ἀδελφοὺς μεγαλυτέρους. Τὰ περισσότερα ὅμως ἀνήκουν εἰς οἰκογενείας, αἱ ὁποῖαι εὑρίσκονται εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ στείλουν ἐνωρὶς τὰ παιδιά των εἰς μίαν ἐργασίαν, διὰ ν' ἀρχίσουν «νὰ βγάζουν τὸ ψωμί των», ἔπειτα δὲ νὰ βοηθήσουν καὶ τὸ σπίτι των. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ παραδείγματα, κατὰ τὰ ὁποῖα γονεῖς ποὺ ἀγνοοῦν τὰς ὑποχρεώσεις των στέλλουν τὰ παιδιά των πολὺ ἐνωρὶς εἰς μίαν ἐργασίαν, ὄχι διότι ὑπάρχει ἀνάγκη πραγματική, ἀλλὰ ἁπλῶς διὰ νὰ ἔχῃ ἡ οἰκογένεια περισσότερα εἰσοδήματα.

Ἡμεῖς δὲν πρόκειται βεβαίως νὰ καθορίσωμεν πότε εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐργάζεται τὸ παιδὶ ἐνωρίτερον τῆς συνήθους κανονικῆς ἡλικίας. Θέλομεν ὅμως νὰ τονίσωμεν τοὺς κινδύνους, εἰς τοὺς ὁποίους εἰσέρχεται τὸ παιδὶ ἐνωρίς, ἀκόμη δὲ καὶ τὴν ἀδικίαν ποὺ γίνεται πολλάκις εἰς βάρος του. Διότι δὲν πρέπει νὰ ἐξέλθῃ τὸ παιδὶ εἰς τὴν κοινωνικὴν ζωήν, πρὶν ἢ ἀναπτυχθῇ ἐπαρκῶς ἐντὸς τῆς οἰκογενείας. Ἡ οἰκογένεια εἶνε δι' αὐτὸ ὅ,τι καὶ ἡ θερμὴ φωλεὰ διὰ τὰ μικρὰ πουλιά. Μέσα εἰς αὐτὴν εἶνε ἀνάγκη νὰ λάβῃ ὄχι μόνον τὴν πρώτην σωματικὴν ἀνάπτυξιν ὑπὸ τὴν ἄγρυπνον καὶ ἐπιμελῆ φροντίδα τῶν γονέων του, ἀλλὰ καὶ ἀνατροφὴν χριστιανικὴν καὶ ὅλα ἐκεῖνα τὰ ἐφόδια, τὰ ὁποῖα θὰ τοῦ χρησιμεύσουν ἔπειτα εἰς τὴν συνεργασίαν μὲ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ἐνῷ ἐκ παραλλήλου θὰ παρακολουθῇ καὶ τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου. Ἐὰν λοιπὸν ἀφήσωμεν τὸ παιδὶ χωρὶς γράμματα καὶ δὲν ἐπιμεληθῶμεν τὴν ἀνατροφήν του, ἀλλὰ τὸ στείλωμεν ἐνωρὶς ἔξω τῆς οἰκογενείας διὰ νὰ ἐργασθῇ, εἶνε ὡς νὰ τὸ ρίπτωμεν εἰς μίαν θάλασσαν τρικυμιώδη, χωρὶς προηγουμένως νὰ τὸ διδάξωμεν πῶς νὰ κολυμβᾷ. Τοιουτοτρόπως τὸ παιδὶ ἀδικεῖται, διότι παραδίδεται χωρὶς ἐφόδια εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς. Εἶνε δὲ φανερὸν πόσους κινδύνους διατρέχει ὁ ἄπλαστος ἀκόμη μικρὸς εἰς τὸ περιβάλλον τῆς ἐργασίας. Διότι κινδυνεύει ὄχι μόνον ἡ ὑγεία του, ὅταν οἱ ὅροι τῆς ἐργασίας δὲν εἶνε ἀνάλογοι πρὸς τὴν ἀνάπτυξίν του καὶ τὰς δυνάμεις του, ἀλλὰ περισσότερον κινδυνεύει αὐτὴ αὕτη ἡ θρησκευτικὴ καὶ ἠθική του ὑπόστασις. Διότι ἐκεῖ ὅπου ἐργάζεται θ' ἀντικρύσῃ συχνὰ τὴν ἀνθρωπίνην κακίαν καὶ φαυλότητα. Θὰ συναντήσῃ χαρακτῆρας ἐλεεινούς. Θὰ ἴδῃ τὸ ψεῦδος καὶ τὴν ἀδικίαν νὰ βασιλεύῃ πανταχοῦ. Θ' ἀκούσῃ ἰδέας καὶ γνώμας πεπλανημένας, αἰσχρολογίας καὶ ὕβρεις καὶ βλασφημίας. Ὑπὸ τοιούτους ὅρους ὁ μικρός, ὁ ὁποῖος δὲν ἐπρόλαβε νὰ μορφώσῃ κάποιον χαρακτῆρα ἐντὸς τῆς οἰκογενείας, εἶνε ἐπόμενον νὰ παρασυρθῇ, νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὸ κακὸν περιβάλλον, νὰ ἐξελιχθῇ βαθμηδὸν εἰς ἕνα φαῦλον καὶ ἐλεεινὸν χαρακτῆρα. Εἶνε δὲ γεγονός, ὅτι ἀπὸ τοὺς ἀώρους αὐτοὺς ἐπαγγελματίας προέρχονται κατὰ τὸ πλεῖστον οἱ ἀλῆται τοῦ δρόμου, οἱ χασισοπόται, οἱ λωποδῦται καὶ οἱ κακοποιοί, οἱ ὁποῖοι, ἀργὰ ἢ γρήγορα, καταλήγουν εἰς τὴν φυλακήν.

Δι' ὅλα αὐτά, ἐὰν δὲν εἶνε ἀνάγκη πραγματική, μὴ βγάζετε τὸ παιδί σας ἀπὸ τὸ σπίτι καὶ μὴ τὸ στέλλετε πολὺ μικρὸ εἰς ἐργασίαν. Ἐὰν δὲ εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐργασθῇ ἐνωρίς, πρέπει τοὐλάχιστον νὰ λάβετε ἐξαιρετικὰ μέτρα διὰ τὴν προφύλαξίν του. Ὅταν θὰ γυρίζῃ ἀπὸ τὴν ἐργασίαν, ἐρωτᾶτέ το τί συνήντησεν εἰς τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας, τί κακὸν εἶδεν ἢ ἤκουσεν, ὥστε νὰ τοῦ κάμετε τὰς δεούσας συστάσεις καὶ νὰ τοῦ δώσετε τὰς καταλλήλους ὁδηγίας καὶ συμβουλάς. Συστήσατέ του ἰδιαιτέρως νὰ μὴ δίδῃ προσοχὴν καὶ ἀκρόασιν εἰς ὅσα σκανδαλώδη ἀντιλαμβάνεται, οὔτε νὰ συνάπτῃ φιλίαν μὲ πρόσωπα ἀγνώστου διαγωγῆς καὶ ποιότητος. Ἐὰν εἶνε δυνατόν, φροντίσατε νὰ τοῦ εὕρετε κατάστημα μὲ προϊστάμενον καλόν, ὁ ὁποῖος νὰ ἐνδιαφέρεται καὶ ἐπιβλέπῃ τοὺς ἐργάτας καὶ ὑπαλλήλους του. Τὴν δὲ Κυριακὴν μὴ παραλείπετε ποτὲ νὰ παίρνετε μαζῇ σας τὸν μικρὸν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, νὰ τὸν στέλλετε δὲ ἔπειτα καὶ εἰς τὸ Κατηχητικὸν σχολεῖον, ἐὰν ἔχῃ τοιοῦτον ἡ ἐνορία σας.

Μὲ τὸν τρόπον αὐτόν, ἐὰν δὲν ἀποζημιώνεται τὸ παιδὶ διότι δὲν ἔμαθε περισσότερα γράμματα καὶ δὲν ἀνετράφη ἐπαρκῶς ἐντὸς τῆς οἰκογενείας, τοὐλάχιστον θὰ ἔχῃ ἀρκετὴν βοήθειαν, διὰ νὰ ἐξελιχθῇ εἰς ἕνα τίμιον καὶ φρόνιμον ἐπαγγελματίαν, μὲ ἀρχὰς χριστιανικὰς καὶ ἠθικὸν χαρακτῆρα.

ΛΟΓΟΙ ΧΡΥΣΟΙ

Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ

Ἑορτὴ τοῦ Πάσχα· ἡμέρα λαμπρά...

Λαμπρὰ εἰς τὸν οὐρανόν, τὸν ὁποῖον φωτίζει ἀκτινοβόλος ἥλιος. Λαμπρὰ καὶ εἰς τὸν Ναόν, ὅπου λάμπουν τὰ φῶτα καὶ ἀστράπτει μία ἄλλη ὡραιοτέρα λάμψις ἀπὸ τὰ πλήθη τῶν πιστῶν, τὰ ὁποῖα μὲ τὴν χαρὰν ζωγραφισμένην εἰς τὸ πρόσωπον ψάλλουν τό: Χριστὸς ἀνέστη!

Λαμπρὰ ἡ ἡμέρα αὕτη κυρίως εἰς τὰς ψυχὰς ἐκείνων, ποὺ ἐδέχθησαν τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν διὰ τῆς θείας Κοινωνίας καὶ αἰσθάνονται ὅτι φέρουν μέσα των φῶς, τὸ ὁποῖον ὄχι μόνον τὰς φωτίζει, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀνακουφίζει καὶ τὰς συναρπάζει καὶ τὰς κάμνει νὰ λησμονοῦν τρόπον τινὰ τὴν γῆν.

—Ὦ Θεέ μου! πόσον ὡραῖα, πόσον ὡραῖα, ἔλεγε μία νέα, ποὺ εἶχε συγκινηθῆ ζωηρῶς καὶ ὑπεμειδία ἡσύχως ἀπὸ ἐνθουσιασμόν, ὅταν ἐξήρχετο ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν. Πόσον ὡραῖα! καὶ πόσον εὐτυχὴς ὁ ἱερεύς, ποὺ ἔλαβεν ἀπὸ τὸν Θεὸν τὴν ἀποστολὴν νὰ δίδῃ εἰς τὰς ψυχὰς τὴν ζωήν, τὴν δύναμιν, τὴν χαράν, καὶ νὰ τὰς πλησιάζῃ πρὸς τὸν Θεόν! Ζηλεύω τὸ προνόμιόν του· διότι ἔχει τὴν δωρεὰν νὰ ἀναζωογονῇ τὰς ψυχάς, νὰ τὰς ὁδηγῇ εἰς τὸν Θεόν, νὰ ταῖς δίδῃ τὸν Θεόν. Ἐνῷ ἡμεῖς! Δὲν ἔχομεν εἰς τὴν διάθεσίν μας παρὰ τὰς ἐπιθυμίας μας καὶ τὴν καλήν μας θέλησιν. Αὐτὸ εἶνε ὀλίγον, πολὺ ὀλίγον!

—Ὦ! φίλη ψυχή, διατί νὰ μὴ ἀρκούμεθα εἰς αὐτὸ τὸ ὀλίγον; Ἀλλ' εἶνε πράγματι ἀληθές, ὅτι ἡ ἀποστολή μας συγκεντρώνεται εἰς τὰς ἐγωϊστικὰς αὐτὰς λέξεις: εἶνε ὀλίγον;

Ἀναμφιβόλως ἡ γυναῖκα ἔχει μικρὰν δύναμιν ἐπὶ τοῦ συνόλου τῆς ἀνθρωπότητος, ἔχει ὅμως καὶ πολλὴν δύναμιν, δύναται τὸ πᾶν εἰς τὰς λεπτομερείας.

Αὐτὴ δὲν εἶνε ποὺ θέτει τὰ θεμέλια τῆς οἰκογενείας καὶ συνεπῶς τῆς ἀνθρωπότητος; Ποῖος κῆρυξ θὰ ἔκαμνεν ὅ,τι κάμνει μία καλὴ μητέρα; Δέχεται μὲν ἀπὸ τὸν ἱερέα τὸ παιδί της βαπτισμένον, ἀλλ' αὐτὴ ἀναπτύσσει τὴν διάνοιάν του. Αὐτὴ ἀνοίγει τὸ πνεῦμά του πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν καρδίαν του πρὸς τὴν ἀρετήν. Αὐτὴ τὸ φέρει εἰς θέσιν νὰ δέχεται καὶ νὰ ἐννοῇ τὰ διδάγματα τοῦ ἱερέως. Αὐτὴ σπείρει εἰς τὴν ἁγνὴν ψυχήν του, προτοῦ νὰ προφθάσῃ ὁ διάβολος νὰ κάμῃ τὴν ἰδικήν του σποράν, εὐσεβῆ σπέρματα τὰ ὁποῖα πολὺ δύσκολα θὰ ἐκριζωθοῦν.

Ὁ ἐφημέριος γνωρίζει πολὺ γρήγορα τὸ παιδὶ ποὺ ἀνετράφη ἀπὸ Χριστιανὴν μητέρα· διότι αὐτὸ δέχεται ὡς πρᾶγμα ὅλως φυσικὸν τὰς λέξεις τοῦ Θεοῦ, τῆς θείας Κοινω-

νίας, τῆς Θεοτόκου Μαρίας, τοῦ παραδείσου, τοῦ ἀγγέλου φύλακος. Αἱ λέξεις αὐταὶ μένουν ἴσως εἰς τὴν ἀρχὴν ὀλίγον ἀκατάληπτοι εἰς τὴν διάνοιάν του, ἀλλὰ τοῦ προσφέρουν κάτι ποὺ εἶνε γλυκύ, καλόν, ἑλκυστικόν. Τὸ παιδὶ τὰς ἀγαπᾷ χωρὶς νὰ γνωρίζῃ τὸ διατί.

Ὦ! ὑπὸ τοιαύτην ἔννοιαν δὲν διστάζω νὰ τὸ εἴπω, ὅτι ἡ γυναῖκα ἡμπορεῖ περισσότερα ἀπὸ τὸν ἄνδρα.

* *

—Ναί, ναί, αὐτὸ εἶνε ἀληθὲς ἐφ' ὅσον τὸ παιδὶ εἶνε πλησίον τῆς μητρός του, ἀλλά, καθὼς εἶνε γνωστόν, τὸ παιδὶ αὐτὸ μᾶς φεύγει. Φυλάττομεν ἴσως ἀκόμη τὴν καρδίαν του, διότι αἰσθάνεται ὅτι τὸ ἀγαπῶμεν καὶ διότι μᾶς ἀγαπᾷ. Ἀλλ' εἶνε ἡ μητέρα ἐπὶ πολὺν χρόνον κυρία τοῦ πνεύματός του, τῆς πίστεώς του, τῆς ἀθωότητός του; Διὰ νὰ τοῦ ἀποδώσωμεν δὲ τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀθωότητα αὐτήν, τὴν ὁποίαν τὰ πάντα, ἐκτὸς ἀπὸ ἡμᾶς, προσπαθοῦν νὰ τοῦ τὴν ἐκριζώσουν—καὶ ἡ ὁποία, ἀλλοίμονον! χάνεται μὲ τόσην εὐκολίαν—διὰ νὰ τοῦ δώσωμεν τὴν θείαν Κοινωνίαν, ὅπως σήμερον, μᾶς λείπει ἡ εἰδικὴ αὐτὴ χάρις, τὴν ὁποίαν παρέχει ἡ τέλεσις τῶν Μυστηρίων. Αὐτὸ ἀκριβῶς ἤθελα νὰ εἴπω καὶ αὐτὸ μὲ κάμνει νὰ ζηλεύω τὴν ἀποστολὴν τοῦ ἱερέως.

—Ἐννοῶ τὴν σκέψιν σου, ἀλλὰ γνωρίζεις καλά, ὅτι ἐὰν δὲν ἠμποροῦμεν νὰ εἴμεθα ἱερεῖς, ἠμποροῦμεν ὅμως καλύτερα ἀπὸ τοὺς ἄνδρας, ἕνεκα τῆς ζωῆς μας τῆς ἀπηλλαγμένης ἀπὸ τὰς διαφόρους ὑποθέσεις καὶ ἕνεκα τῶν ἀσχολιῶν μας ποὺ παρέχουν περισσοτέραν ἐσωτερικὴν εἰρήνην—ἠμποροῦμεν νὰ εἴμεθα οἱ βοηθοὶ τοῦ ἐφημερίου, ὄχι βέβαια διὰ νὰ μεταδίδωμεν τὰ μυστήρια, ἀλλὰ διὰ νὰ προπαρασκευάζωμεν καὶ ἐξασφαλίζωμεν τὰ ἀποτελέσματα αὐτῶν.

—Λησμονεῖς κάτι τι ποὺ παίζει σπουδαῖον ρόλον εἰς τὸν κόσμον: τὴν προσευχήν.

Ἡ θεία Πρόνοια δὲν ἐνεπιστεύθη ποσῶς εἰς τὴν γυναῖκα τὴν ἀποστολὴν τοῦ νὰ κηρύττῃ δημοσίᾳ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. Δύναται ὅμως νὰ χορηγηθῇ εἰς αὐτὴν τοιαύτη ἀποστολή, καίτοι μὲ κάποιον περιορισμόν. Διότι ὑπάρχει μία ἄλλη δύναμις ποὺ τῆς ἔδωκεν ὁ Θεὸς καὶ χωρὶς αὐτὴν καὶ αὐτὴ ἡ δύναμις τοῦ ἱερέως θὰ ἔμενεν ἄκαρπος πλησίον τῶν ψυχῶν, τὰς ὁποίας θέλει νὰ φέρῃ εἰς τὴν σωτηρίαν. Εἶνε ἡ δύναμις καὶ ἡ ἀποστολὴ τῆς προσευχῆς.

Ἡ προσευχὴ εἶνε ὁ ἀληθινὸς ἱεροκῆρυξ· εἶνε ὁ ἀληθὴς ἱεραπόστολος, τὸ κλειδὶ ποὺ ἀνοίγει τὰς διανοίας καὶ τὰς καρδίας, ὅπως ἀνοίγει καὶ τὸν οὐρανόν· εἶνε ἡ δρόσος ποὺ γονιμοποιεῖ τὸν σπόρον, καὶ χωρὶς αὐτὴν ὁ σπόρος δὲν θὰ παρῆγε καρπόν. Αὐτὴ προμηθεύει εἰς τὸν ἱεραπόστολον τὴν δωρεὰν διὰ νὰ εἰσδύσῃ καὶ ἑλκύσῃ τὰς ψυχάς, δωρεὰν πολύτιμον τὴν ὁποίαν δὲν δίδει ἡ φυσικὴ ἱκανότης, οὔτε χορηγεῖ ἡ ἐπιστήμη. Χωρὶς δὲ αὐτὴν καὶ ὁ λαμπρότερος κῆρυξ γίνεται κύμβαλον ἀλαλάζον.

Αἴ, λοιπόν! ἡ παντοδύναμος αὐτὴ δέησις εἰς ἡμᾶς τὰς μητέρας πρὸ παντὸς ἐνεπιστεύθη. Ἡ ἀποστολή μας εἶνε νὰ προσευχώμεθα ὅταν ἄλλοι ἀγωνίζωνται. Νὰ προσευχώμεθα διὰ τὸν κήρυκα καὶ νὰ ζητοῦμεν τὴν ἀκτῖνα ποὺ φωτίζει καὶ τὴν χάριν ποὺ εἰσδύει εἰς τὰς ψυχὰς καὶ τὰς ἑλκύει. Ἡ προσευχὴ εἶνε εἰς τὰ χέρια μας ὡσὰν μία ἄλυσις, μὲ τὴν ὁποίαν δένομεν τὴν ψυχὴν τῶν παιδιῶν μας, ἡ ἄλυσις δὲ αὐτὴ θὰ τὰ κρατήσῃ καὶ θὰ τὰ ὁδηγήσῃ γρήγορα ἢ ἀργὰ εἰς τὸν δρόμον τῆς σωτηρίας.

Ὦ! ὄχι, ὄχι, μὴ παραπονούμεθα. Ὁ κλῆρός μας εἶνε πολὺ ὡραῖος. Τόσον δὲ ὡραιότερος ὅσον ὀλιγώτερον λάμπει καὶ ἀφίνει ὅλην τὴν δόξαν διὰ τοὺς ἄλλους. Ποῖος δὲ γνωρίζει, ἂν ἡ θερμότης καὶ ἡ συγκίνησις, τὴν ὁποίαν τοσάκις ἐδοκιμάσαμεν ἐκ τῆς θείας Κοινωνίας, δὲν ὀφείλεται εἰς τὰς προσευχὰς τῶν γυναικῶν, τῶν μητέρων, τῶν θυγατέρων, αἱ ὁποῖαι κάθε βράδυ, ποὺ ὁ σύζυγός των ἢ ὁ ἀδελφός των ἢ τὰ τέκνα των ἦσαν εἰς τὸ κήρυγμα, ἔκαμνον τὴν προσευχήν των;

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΛΟΓΟΣ Ε'.
ΕΙΣ ΤΟΝ ΛΑΖΑΡΟΝ(*)

1. Τέσσαρας ἡμέρας ἐξωδεύσαμεν ἐξηγοῦντες πρὸς σᾶς τὴν παραβολὴν τοῦ Λαζάρου καὶ ἐξάγοντες τὸν θησαυρόν, ποὺ εὑρήκαμεν ὑπάρχοντα εἰς σῶμα καταπληγωμένον. Θησαυρόν, ποὺ δὲν περιέχει χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ πολυτίμους λίθους, ἀλλὰ διδασκαλίαν σπουδαίαν καὶ ἀνδρείαν καὶ ὑπομονὴν καὶ καρτερίαν πολλήν. Διότι ὅπως ἀκριβῶς συμβαίνει μὲ τοὺς ὑλικοὺς τούτους θησαυρούς, εἰς μὲν τὴν ἐπιφάνειαν νὰ ἔχουν μόνον ἀκάνθας καὶ τριβόλους καὶ σκληρότερον χῶμα, ὅταν δὲ σκάψῃ κανεὶς πρὸς τὰ κάτω, τότε παρουσιάζεται πολὺς ὁ πλοῦτος, τὸ ἴδιον συνέβαινε καὶ μὲ τὸν Λάζαρον. Εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἐφαίνοντο πληγαί, ἐνῷ ἀπὸ κάτω ὑπῆρχε πλοῦτος ἀνέκφραστος· τὸ σῶμα ἦτο παράλυτον, ἀλλὰ ἡ ψυχὴ γενναία καὶ προσεκτική. Καὶ ἠμποροῦσε κανεὶς νὰ ἴδῃ εἰς τοῦτον ἐκπληρουμένους τοὺς ἀποστολικοὺς ἐκείνους λόγους: «Ὅσον ὁ ἔξω ἡμῶν ἄνθρωπος διαφθείρεται, τοσοῦτον ὁ ἔσωθεν ἀνακαινοῦται» (2 Κορινθ. 4, 16). Καὶ ἦτο μὲν δυνατὸν νὰ ὁμιλήσωμεν καὶ σήμερον ἐπὶ τῆς αὐτῆς παραβολῆς καὶ νὰ πολεμήσωμεν πρὸς τοὺς αἱρετικούς(**), ποὺ συκοφαντοῦν τὴν Παλαιὰν Διαθήκην, κατηγοροῦν τοὺς Πατριάρχας, ποὺ ἔχουν ἀκονίσει τὴν γλῶσσάν των ἐναντίον τοῦ δημιουργοῦ τῶν ὅλων Θεοῦ. Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ σᾶς προκαλέσῃ ὁ λόγος μὲ τὴν ἐπανάληψιν τοῦ αὐτοῦ θέματος τὸ αἴσθημα τοῦ κόρου, ἂς φυλάξωμεν δι' ἄλλην ἐποχὴν τοὺς ἀγῶνας αὐτοὺς καὶ ἐμπρός, ἂς στρέψωμεν τὸν λόγον πρὸς ἄλλην ὑπόθεσιν. Διότι καὶ τὸ τραπέζι, ὅταν μὲν ἔχῃ τὸ αὐτὸ φαγητόν, προκαλεῖ τὴν ἀηδίαν, ὅταν δὲ προσφέρῃ ποικιλίαν φαγητῶν τὸ ἕνα κατόπιν τοῦ ἄλλου, διεγείρει τὴν ὄρεξιν. Διὰ νὰ γίνῃ λοιπὸν τὸ αὐτὸ καὶ μὲ τὴν ἀκρόασιν τοῦ θείου λόγου, ἂς ἐπανέλθωμεν σήμερον ὕστερα ἀπὸ πολὺν καιρὸν εἰς τὸν μακάριον Παῦλον. Διότι ἐπικαίρως σήμερον ἀνεγνώσθη τὸ ἀποστολικὸν χωρίον, καὶ σύμφωνα θὰ εἶνε ὅσα θὰ λεχθοῦν τώρα πρὸς ὅσα εἴπομεν εἰς τὰς προηγουμένας ὁμιλίας.

Ἠκούσατε λοιπὸν τὸν Παῦλον σήμερον νὰ φωνάζῃ καὶ νὰ λέγῃ· «Οὐ θέλομεν δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, περὶ τῶν κεκοιμημένων, ἵνα μὴ λυπῆσθε κα-

---

(*) Ἡ παροῦσα ὁμιλία, κατὰ τὴν ἐν ἀρχῇ ταύτης βεβαίωσιν τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, δὲν ἀποβλέπει εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῆς παραβολῆς τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ Λαζάρου. Ἐπειδὴ ὅμως ἐξεφωνήθη ἐν συνεχείᾳ εὐθὺς μετὰ τὰς τέσσαρας προηγηθείσας ὁμιλίας, αἵτινες ἦσαν ἑρμηνευτικαὶ τῆς παραβολῆς, ἐπεκράτησε νὰ ἐπιγράφεται ὡς πέμπτη ὁμιλία εἰς τὸν Λάζαρον.

(**) Ἐννοεῖ τοὺς Μανιχαίους.

θὼς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα» (1 Θεσσαλ. 4, 13). Ἡ διήγησις ἐκείνη τοῦ Λαζάρου εἶνε χορδὴ εὐαγγελική, ὁ δὲ ἀνωτέρω λόγος εἶνε λόγος ἀποστολικός· ἀλλὰ ἡ ἁρμονία ποὺ παράγουν εἶνε μία. Διότι καὶ εἰς ἐκείνην τὴν παραβολὴν πολλὰ σπουδαῖα ἐδιδάχθημεν περὶ ἀναστάσεως καὶ τῶν μετὰ θάνατον δικαστηρίων, καὶ τώρα εἰς τὸ αὐτὸ πάλιν θέμα μᾶς ἔφερεν ὁ λόγος. Ὥστε, καίτοι ἀνασκάπτομεν ἀποστολικὸν χωρίον, θὰ εὕρωμεν καὶ ἐδῶ τὸν ἴδιον θησαυρόν. Διότι καὶ τότε ὅλος μου ὁ λόγος τοῦτο ἔσπευδε νὰ διδάξῃ τοὺς ἀκροατάς, νὰ νομίζουν ὅτι τὰ λαμπρὰ πράγματα τοῦ παρόντος βίου δὲν ἔχουν καμμίαν ἀξίαν, ἀλλὰ διὰ τῶν ἐλπίδων νὰ προχωροῦν μακρύτερα, καὶ νὰ σκέπτωνται καθημερινῶς ἐκείνην τὴν ἀπόφασιν καὶ τὸ φοβερὸν δικαστήριον καὶ τὸν ἀληθινὸν κριτήν. Τὰ ἴδια μᾶς συμβουλεύει καὶ ὁ Παῦλος σήμερον διὰ τῶν ἀναγνωσθέντων λόγων του. Ἀλλὰ προσέχετε.

«Οὐ θέλομεν ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, περὶ τῶν κεκοιμημένων, ἵνα μὴ λυπῆσθε καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα. Εἰ γὰρ πιστεύομεν ὅτι Ἰησοῦς ἀπέθανε καὶ ἀνέστη, οὕτω καὶ ὁ Θεὸς τοὺς κοιμηθέντας διὰ τοῦ Ἰησοῦ ἄξει σὺν αὐτῷ» (1 Θεσσαλ. 4, 13—14). Τὸ πρῶτον ζήτημα, ποὺ ἀξίζει νὰ ἐξετάσωμεν ἐπισταμένως, εἶνε τοῦτο. Διὰ ποῖον λόγον, ὅταν μὲν ὁμιλῇ περὶ τοῦ Χριστοῦ, τὸν θάνατόν Του τὸν ὀνομάζει θάνατον· ὅταν δὲ ὁμιλῇ περὶ τοῦ ἰδικοῦ μας θανάτου, δὲν τὸν ὀνομάζει θάνατον ἀλλὰ κοίμησιν, ὕπνον; Διότι δὲν εἶπε περὶ τῶν ἀποθανόντων ἀλλὰ τί; «περὶ τῶν κεκοιμημένων». Καὶ πάλιν· «Οὕτω καὶ ὁ Θεὸς τοὺς κοιμηθέντας διὰ τοῦ Ἰησοῦ ἄξει σὺν αὐτῷ», καὶ δὲν εἶπε τοὺς ἀποθανόντας. Καὶ πάλιν· «ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ Κυρίου, οὐ μὴ φθάσωμεν τοὺς κοιμηθέντας». Οὔτε καὶ ἐδῶ εἶπε τοὺς ἀποθανόντας, ἀλλὰ καίτοι διὰ τρίτην φορὰν τοὺς ἀνέφερεν, ἐκ τρίτου ὠνόμασε τὸν θάνατον αὐτῶν κοίμησιν. Περὶ τοῦ Χριστοῦ ὅμως δὲν ἐκφράζεται τοιουτοτρόπως· ἀλλὰ πῶς; «Εἰ γὰρ πιστεύομεν ὅτι Ἰησοῦς ἀπέθανε». Καὶ δὲν εἶπεν ἐκοιμήθη, ἀλλὰ «ἀπέθανε». Διὰ ποῖον λόγον λοιπὸν τὸν μὲν θάνατον τοῦ Χριστοῦ ὠνόμασε θάνατον, τὸν δὲ ἰδικόν μας κοίμησιν; Διότι δὲν ἐχρησιμοποίησεν ἁπλῶς καὶ ἄνευ λόγου αὐτὰς τὰς λέξεις, ποὺ ἔχουν ἰδιαιτέραν σημασίαν, ἀλλὰ μὲ σκοπὸν σοφὸν καὶ μεγάλον.

Προκειμένου δηλαδὴ περὶ τοῦ Χριστοῦ, ἐχρησιμοποίησε τὴν λέξιν θάνατον διὰ νὰ πιστοποιήσῃ τὴν σταυρικήν του θυσίαν· προκειμένου δὲ περὶ ἡμῶν, ἐχρησιμοποίησε τὴν λέξιν «κοίμησις» διὰ νὰ καταπραΰνῃ τὸν πόνον. Διότι ἐκεῖ μὲν (δηλ. εἰς τὸν Χριστὸν) ὅπου ἐπηκολούθησεν ἡ ἀνάστασις, μὲ θάρρος ὀνομάζει τὸν θάνατον θάνατον· ἐδῶ δὲ δι' ἡμᾶς, διὰ τοὺς ὁποίους ἡ ἀνάστασις ὑπάρχει μόνον διὰ τῶν ἐλπίδων, ὀνομάζει τὸν θάνατον «κοίμησιν», παρηγορῶν ἡμᾶς καὶ μὲ αὐτὴν τὴν ὀνομασίαν καὶ προβάλλων χρηστὰς ἐλπίδας. Διότι ἐκεῖνος, ποὺ κοιμᾶται, ἐξάπαντος θὰ ἐξυπνήσῃ, καὶ ὁ θάνατος δὲν εἶνε τίποτε ἄλλο, παρὰ ὕπνος μακρός. Μὴ δὲ μοῦ εἴπῃς τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ ὁ ἀποθανὼν οὔτε ἀκούει οὔτε ὁμιλεῖ, οὔτε βλέπει οὔτε αἰσθάνεται· διότι εἰς τὴν αὐτὴν κατάστασιν εὑρίσκεται καὶ ὁ κοιμώμενος. Ἐὰν δὲ πρέπῃ νὰ εἴπωμεν καὶ κάτι ἄξιον θαυμασμοῦ, τοῦ μὲν κοιμωμένου κοιμᾶται κάπως καὶ ἡ ψυχή, ἐνῶ τοῦ ἀποθανόντος δὲν κοιμᾶται ἀλλ' εὑρίσκεται ἐν ἐγρηγόρσει. Ἀλλά, θὰ μοῦ εἴπῃς, ἐκεῖνος ποὺ ἀπέθανε, σαπίζει καὶ διαλύεται καὶ γίνεται σκόνη καὶ στάχτη. Καὶ τί σημασίαν ἔχει τοῦτο, ἀγαπητέ; Δι' αὐτὸ λοιπὸν ἀκριβῶς πρέπει μάλιστα νὰ χαίρῃς. Διότι ὅταν κανεὶς πρόκηται νὰ ἀνοικοδομήσῃ ἕνα σπίτι ποὺ ἐσαθρώθη καὶ ἐπάλῃωσε, βγάζει πρῶτα τοὺς κατοικοῦντας εἰς αὐτὸ καὶ τότε κρημνίζει τὸ σπίτι καὶ τὸ ἀνοικοδομεῖ καλύτερον. Καὶ ἐκείνους ποὺ ἐβγῆκαν ἀπὸ τὸ σπίτι, δὲν τοὺς λυπεῖ τὸ γενόμενον, ἀλλὰ τοὺς εὐχαριστεῖ πολύ. Διότι δὲν προσέχουν εἰς τὴν κατεδάφισιν ποὺ βλέπουν, ἀλλὰ σκέπτονται τὴν μέλλουσαν οἰκοδομήν, τὴν ὁποίαν δὲν βλέπουν. Οὕτω λοιπὸν καὶ ὁ Θεός, ἐπειδὴ πρόκειται νὰ κάμῃ τὸ ἴδιον, διαλύει τὸ σῶμά μας καὶ βγάνει τὴν ἐντὸς αὐτοῦ κατοικοῦσαν ψυχήν, ὅπως βγαίνει κανεὶς ἀπὸ κανένα σπίτι, διὰ νὰ τὸ ἀνοικοδομήσῃ λαμπρότερον, καὶ τὴν εἰσαγάγῃ πάλιν μὲ περισσοτέραν δόξαν. Ἂς μὴ προσέχωμεν λοιπὸν εἰς τὴν διάλυσιν τοῦ σώματος, ἀλλ' εἰς τὴν μέλλουσαν αὐτοῦ λαμπρότητα.

ΚΥΡΙΑΚΗ 26 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ

(Κυρ. Μυροφόρων, Πράξ. ϛ' 1—7).
Βλέπε Καινὴν Διαθήκην, ἔκδοσιν «Ζωῆς», σελ. 366.

ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

(Κυρ. Μυροφόρων, Μάρκ. ιε' 43—ιϛ' 8).
Βλέπε Καινὴν Διαθήκην, ἔκδοσιν «Ζωῆς», σελ. 163.

ΟΜΙΛΙΑ
ΕΙΣ ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Εἶχε λάβει τέλος τὸ φρικτὸν δρᾶμα τοῦ Γολγοθᾶ. Ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἶχεν ἤδη ἐκπνεύσει, καὶ τὸ ἅγιον σῶμά Του εὑρίσκετο κρεμασμένον εἰς τὸν σταυρὸν ἐν μέσῳ δύο λῃστῶν. Ὁ ἥλιος τῆς Παρασκευῆς θὰ ἔκλινε μετ' ὀλίγον πρὸς τὴν δύσιν, διὰ νὰ ἀρχίσῃ ἡ μεγάλη ἡμέρα τοῦ Σαββάτου. Ἀλλὰ τί θ' ἀπογίνῃ λοιπὸν ὁ ἐσταυρωμένος Ἰησοῦς; Κανεὶς δὲν φαίνεται νὰ ἐνδιαφέρεται δι' Αὐτόν. Οἱ μαθηταί Του ἦτο φυσικὸν καὶ ἐπιβεβλημένον νὰ φροντίσουν διὰ τὸν ἐνταφιασμὸν τοῦ Διδασκάλου των. Ἀλλ' αὐτοί, κατατρομαγμένοι καὶ ἀπηλπισμένοι, ἔσπευσαν νὰ κρυβοῦν διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων. Δὲν ἔμενε λοιπὸν τίποτε ἄλλο, παρὰ νὰ ριφθῇ καὶ τοῦ Ἰησοῦ τὸ σῶμα μαζῇ μὲ τὰ πτώματα τῶν δύο κακούργων λῃστῶν τίς οἶδεν εἰς ποῖον τόπον!

Ἀλλ' ὄχι! Καθὼς ἐξιστορεῖ ἡ σημερινὴ περικοπὴ τοῦ Εὐαγγελίου, ἐμφανίζεται κατὰ τὴν στιγμὴν αὐτὴν «Ἰωσὴφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, εὐσχήμων βουλευτής», καὶ αὐτὸς «τολμήσας εἰσῆλθε πρὸς Πιλᾶτον καὶ ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ». Δὲν ἀφίνει ὁ Θεὸς ἐγκαταλελειμμένον τὸν Υἱόν Του. Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ προηγηθέντος μαρτυρίου, Τὸν ἀφῆκεν ἀπροστάτευτον, διότι ἔπρεπε νὰ σωθῇ ἡ ἀνθρωπότης μὲ τὸν θάνατόν Του. Ἰδοὺ ὅμως ὅτι τώρα δεικνύει τὴν προστασίαν Του. Μέσα εἰς τὴν γενικὴν ἐκείνην ἐγκατάλειψιν, παρουσιάζει τὸν Ἰωσὴφ μὲ τόσον ὑπὲρ τοῦ Ἰησοῦ ἐνδιαφέρον. Καὶ λαμβάνει, λοιπόν, τὸ θάρρος ἕνας Ἰουδαῖος βουλευτὴς καὶ ἐμφανίζεται ἐνώπιον τοῦ Πιλάτου καὶ ζητεῖ τὴν ἄδειαν νὰ ἐνταφιάσῃ τὸν κατάδικον τοῦ σταυροῦ! Ὁ Πιλᾶτος δὲν φέρει ἀντίρρησιν. Ζητεῖ μόνον νὰ βεβαιωθῇ ἀπὸ τὸν ἐπιτετραμμένον ἀξιωματικὸν ἂν πράγμα-

τι ἀπέθανεν ὁ Ἰησοῦς. Ἀφοῦ δὲ αὐτὸ ἐπιστοποιήθη, ὁ Ἰωσὴφ παραλαμβάνει μὲ εὐλάβειαν τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου. Πλύνει αὐτὸ μὲ βαρύτιμα ἀρώματα. Τὸ περιτυλίσσει εἰς καθαρὰν σινδόνα καὶ «κατέθηκεν αὐτὸν ἐν μνημείῳ, ὃ ἦν λελατομημένον ἐκ πέτρας». Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐκδηλοῦται ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ Πατρὸς ἐπὶ τὸν Υἱόν Του τὸν ἀγαπητόν, ὁ Ὁποῖος μέχρι θανάτου ἔμεινε πιστὸς καὶ ὑπήκοος εἰς τὸν ἐπουράνιόν Του Πατέρα.

Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ ὀλιγοπιστῶμεν εἰς τὰς δυσκόλους περιστάσεις τῆς ζωῆς μας. Ἀρκεῖ μόνον νὰ εἴμεθα ἄνθρωποι τοῦ Θεοῦ. Ἀρκεῖ νὰ ζῶμεν ἐν ὑπακοῇ εἰς Αὐτὸν καὶ ἐν πειθαρχίᾳ πρὸς τὸ θέλημά Του. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, τίποτε δὲν πρέπει νὰ μᾶς φοβίζῃ. Μὲ ἀπόλυτον πεποίθησιν πρὸς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ πρέπει ν' ἀντιμετωπίζωμεν ὁποιανδήποτε θλῖψιν καὶ περιπέτειαν. Εἰμπορεῖ νὰ μᾶς ἔχουν ἐγκαταλείψει ὅλοι. Καὶ φίλοι καὶ γνωστοὶ καὶ συγγενεῖς, ἀκόμη καὶ γονεῖς, πιθανὸν νὰ μὴ ἐνδιαφέρωνται διὰ τὴν δοκιμασίαν καὶ τὸν πόνον μας. Ἴσως ὅλα γύρω μας νὰ φαίνωνται μαῦρα καὶ ἀπελπιστικά. Πιθανὸν πρὸς στιγμὴν νὰ νομίσωμεν ὅτι καὶ ὁ Θεὸς ἀδιαφορεῖ. Ἐνδεχόμενον δὲ νὰ Τὸν ἐπεκαλέσθημεν πολλαῖς φοραῖς μέσα εἰς τὴν θλῖψιν μας καὶ Αὐτὸς δὲν ἔσπευσεν ἀμέσως εἰς βοήθειάν μας. Ἀλλ' ὄχι! Αὐτὸς ποτὲ δὲν ἐγκαταλείπει ἐκείνους ποὺ πιστεύουν εἰς Αὐτὸν καὶ ἐργάζονται τὸ θέλημά Του καὶ Τὸν ἐπικαλοῦνται μὲ ἐλπίδα. Εἶνε ὁ Θεὸς πατὴρ φιλόστοργος, ὁ Ὁποῖος οὐδέποτε παύει νὰ ἀγρυπνῇ διὰ τὴν τύχην τῶν τέκνων Του. Εἶνε συμπαθὴς καὶ οἰκτίρμων, καὶ δι' αὐτὸ δὲν εἰμπορεῖ ποτε νὰ μὴ λάβῃ φροντίδα διὰ τοὺς ἀγαπητούς Του καὶ νὰ μὴ τοὺς σώσῃ. Ἐὰν δὲ βραδύνῃ καὶ δὲν μᾶς βοηθῇ, ὑπάρχει κάποιος λόγος. Ἴσως μᾶς ἀφίνει νὰ θλιβώμεθα, διὰ νὰ καταρτισθῶμεν εἰς τὴν πίστιν καὶ τὴν ὑπομονήν. Θὰ ἐπέμβῃ ὅμως εἰς τὴν κατάλληλον στιγμήν. Θὰ δημιουργήσῃ περιστάσεις, τὰς ὁποίας ἡμεῖς οὐδὲ φανταζόμεθα ἴσως καὶ θὰ ἐκτείνῃ πρὸς ἡμᾶς τὴν φιλόστοργον χεῖρά Του. Ναί! Θὰ μᾶς βοηθήσῃ. Θὰ μᾶς παρηγορήσῃ. Θὰ μᾶς προστατεύσῃ. Διότι μὲ ἰδιαιτέραν ἀγάπην περιβάλλει ἐκείνους ποὺ Τὸν ἀγαποῦν καὶ Τὸν φοβοῦνται.

2.—Ἀλλ' ἂς ἔλθωμεν τώρα παρὰ τὸ μνῆμα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. Θὰ ἴδωμεν ἐκεῖ ἄλλα θαυμαστὰ καὶ παράδοξα.

Ἐνῷ ὁ Ἰωσὴφ μὲ τόσην εὐλάβειαν ἐναπέθετε τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου εἰς τὸ μνημεῖον, ἐκεῖ πλησίον εὐσεβεῖς γυναῖκες «ἐθεώρουν ποῦ τίθεται». Ἦσαν ἀπὸ τὰς ἐναρέτους ἐκείνας γυναῖκας ποὺ παρηκολούθουν τὸν θεῖον Διδάσκαλον. Εἰς αὐτὸν ἐχρεώστουν τὴν σωτηρίαν των. Δι' αὐτὸ ἐθεώρησαν καθῆκον νὰ ἐκφράσουν καὶ κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἐμπράκτως τὴν εὐγνωμοσύνην των. Ἔσπευσαν λοιπὸν «Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Σαλώμη καὶ ἠγόρασαν ἀρώματα, ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψωσιν αὐτόν». Ἡ ἐκτέλεσις ὅμως τοῦ καθήκοντος αὐτοῦ παρουσίαζε δυσκολίας μεγάλας, ἀλλὰ καὶ κινδύνους. Διότι τί ἠμποροῦσε νὰ συμβῇ, ἂν οἱ φανατισμένοι Ἰουδαῖοι ἀντελαμβάνοντο τὴν ἐκδήλωσιν αὐτὴν τῆς συμπαθείας πρὸς τὸν Ἰησοῦν, τὸν ὁποῖον αὐτοὶ μὲ τόσην μανίαν εἶχαν σταυρώσει; Ἐν τούτοις αἱ γυναῖκες δὲν διστάζουν. Ἀφίνουν νὰ περάσῃ ἡ ἡμέρα τοῦ Σαββάτου καὶ «λίαν πρωῒ τῆς μιᾶς Σαββάτων»—δηλαδὴ τῆς Κυριακῆς—«ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον». Καθ' ὁδὸν συλλογίζονται ὅτι ἦτο πολὺ μεγάλη καὶ βαρεῖα ἡ πέτρα, μὲ τὴν ὁποίαν ὁ τάφος εἶχε κλεισθῆ καὶ δὲν ἤξευρον πῶς θὰ εἰμπορέσουν νὰ τὴν κυλίσουν.

ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΩΝ Η "ΖΩΗ,,

ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ

ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΠΑΠΑΚΩΣΤΑΣ
ΙΓΝΑΤΙΟΣ ΚΟΛΙΟΠΟΥΛΟΣ
ΠΑΝΑΓ. ΤΡΕΜΠΕΛΑΣ
ΔΗΜ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ..... ΔΡΑΧ. 20
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΣΕΛ. 4 ἢ ΔΟΛ. 1

Ἐπιστολαὶ καὶ συνδρομαὶ πρὸς κ. ΙΩΑΝ. Κ. ΚΟΛΙΟΠΟΥΛΟΝ Ἱπποκράτους 189

Ἱδρυτής: Ἀρχιμ. ΕΥΣΕΒΙΟΣ ΜΑΤΘΟΠΟΥΛΟΣ († 1929)
Συντάκτης: Ἀρχιμ. ΔΙΟΝ. ΦΑΡΑΖΟΥΛΗΣ († 1920)

Ποία ὅμως ἔκπληξις διὰ τὰς μυροφόρους γυναῖκας! Ἀλλὰ καὶ ποία τιμὴ καὶ ἀμοιβὴ ἐπεφυλάσσετο εἰς αὐτάς! Ὁ λίθος τοῦ μνημείου δὲν ἦτο πλέον εἰς τὴν θέσιν του, ἀλλ' εἶχεν ἀποκυλισθῆ. Ἐνῷ δὲ αἱ γυναῖκες πλησιάζουν μὲ ἀπορίαν εἰς τὸ μνημεῖον, βλέπουν ἄγγελον μὲ ὁλόλευκον στολήν, ὁ ὁποῖος τὰς πληροφορεῖ—πρώτας αὐτάς—περὶ τοῦ μεγάλου γεγονότος τῆς ἀναστάσεως τοῦ Σωτῆρος. «Ἠγέρθη· οὐκ ἔστιν ὧδε· ἴδε ὁ τόπος ὅπου ἔθηκαν αὐτόν». Συνάμα λαμβάνουν ἐντολὴν νὰ σπεύσουν πρὸς τοὺς μαθητὰς καὶ νὰ τοὺς πληροφορήσουν ὅτι ὁ Κύριος ἀνέστη καὶ θὰ τοὺς συναντήσῃ εἰς τὴν Γαλιλαίαν. Τοιουτοτρόπως, ἐν τῇ ἐκπληρώσει τοῦ καθήκοντος αἱ μυροφόροι γυναῖκες λαμβάνουν πλουσίαν τὴν ἱκανοποίησιν καὶ ἀνταμοιβήν. Διότι ἔμαθον τὸ μέγα γεγονὸς παρὰ τοῦ ἀγγέλου καὶ ἡ λύπη των μετεστράφη εἰς χαρὰν ἀνεκλάλητον.

Μακάριοι λοιπὸν εἶνε πράγματι ὅσοι ἀκολουθοῦν τὴν ὁδὸν τοῦ καθήκοντος. Εὐτυχεῖς εἶνε ὅσοι βαδίζουν μὲ αὐταπάρνησιν τὸν δρόμον τῶν θείων προσταγμάτων, ὅσοι ἐκτελοῦν τὰ καθήκοντα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις, τὰς ὁποίας ἐπιβάλλει ὁ νόμος τοῦ Χριστοῦ. Εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι πολλαῖς φοραῖς ἡ ἐκπλήρωσις τῶν καθηκόντων μας συναντᾷ προσκόμματα, ἀπαιτεῖ κόπους καὶ συνοδεύεται ἀπὸ πικρίαν καὶ θλῖψιν. Ἀφ' ἑνός, ἔχομεν κακοσυνηθίσει μὲ τὴν ἁμαρτίαν καὶ αἰσθανόμεθα δυσκολίαν διὰ νὰ ὑπακούσωμεν εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἐξ ἄλλου, καὶ ὁ Σατανᾶς παρεμβάλλει ἐμπόδια, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄνθρωποι πολλάκις μᾶς δημιουργοῦν ἀντιδράσεις καὶ πειρασμούς. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Κύριος παρομοιάζει τὴν ὁδὸν τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς ἀρετῆς μὲ στενὴν καὶ τεθλιμμένην ὁδόν. Πρέπει ὅμως νὰ γνωρίζωμεν ὅτι πλουσία ἀνταπόδοσις καὶ ἀνεκτίμητοι δωρεαὶ ἐπιφυλάσσονται εἰς τοὺς ἀνθρώπους τοῦ καθήκοντος. Καθὼς ὁ γεωργὸς θὰ κοπιάσῃ πρῶτον διὰ νὰ σπείρῃ, καὶ ἔπειτα θὰ θερίσῃ, οὕτω καὶ ὁ χριστιανός. Θὰ κοπιάσῃ καὶ θ' ἀγωνισθῇ διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων των, ἔπειτα ὅμως θὰ βραβευθῇ πλουσίως. Θὰ ἔχῃ τὴν συνείδησίν του ἀναπαυμένην καὶ θὰ αἰσθάνεται χαράν, διότι εἶνε συνεπὴς εἰς τὰ καθήκοντά του. Θὰ ἔχῃ τὴν προστασίαν καὶ τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ, τοῦ Ὁποίου τὰς ἐντολὰς ἐζήτει πάντοτε νὰ ἐφαρμόζῃ. Ἐν τέλει δέ, θὰ γίνῃ ἄξιος τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς αἰωνίου δόξης καὶ χαρᾶς, τὴν ὁποίαν θὰ λάβουν ὅλοι ὅσοι ἐβάδισαν μὲ προθυμίαν καὶ αὐταπάρνησιν τὴν ὁδὸν τοῦ καθήκοντος.

Μία συμβουλή, τὴν ὁποίαν θεοφώτιστος ἄνθρωπος, ὁ σοφὸς Σειράχ, δίδει εἰς τὰ παιδιά, θὰ ἔπρεπε νὰ μὴ λησμονῆται: «Ἐν ὅλῃ καρδίᾳ σου, λέγει, δόξασον τὸν πατέρα σου καὶ μητρὸς ὠδῖνας μὴ ἐπιλάθῃ. Μνήσθητι ὅτι δι' αὐτῶν ἐγεννήθης καὶ τί ἀνταποδώσεις αὐτοῖς καθὼς αὐτοί σοί;»

ΠΡΟΣΕΥΧΑΙ

Δέησις ψυχῆς διψώσης τὸν Θεόν.
(Ἐκ τῶν τοῦ ἱεροῦ Αὐγουστίνου).

Καθὼς ἡ διψασμένη ἔλαφος λαχταρᾷ νὰ πίῃ ὕδωρ καὶ τρέχει εἰς τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων, τοιουτοτρόπως καὶ ἡ ψυχή μου ἔχει σφοδρὰν τὴν ἐπιθυμίαν νὰ πλησιάσῃ πρὸς Σέ, ὁ Θεός μου. Ἐδίψησεν ἡ ψυχή μου νὰ ἔλθῃ πρὸς Σέ, τὸν Θεόν, τὸν παντοδύναμον καὶ πλήρη ζωῆς. Πότε θὰ ἔλθω καὶ θὰ ἐμφανισθῶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ μου; Ὦ πηγὴ τῆς ζωῆς! Ὦ φλέβα ὑδάτων πνευματικῶν ποὺ εἶνε ζωντανὰ καὶ μεταδίδουν τὴν ζωήν! Πότε θὰ φύγω ἀπὸ τὸν βίον αὐτόν, ὁ ὁποῖος ὁμοιάζει μὲ γῆν ἔρημον καὶ ἀδιάβατον καὶ ἄνυδρον; Καὶ πότε θὰ φθάσω εἰς τὰ ἄφθονα ὕδατα τῆς γλυκείας ἀγάπης σου, διὰ νὰ ἴδω φανερώτερον τὴν δύναμίν σου τὴν θείαν καὶ τὴν δόξαν σου, διὰ νὰ χορτάσω τὴν δίψαν τῆς ψυχῆς μου μὲ τὰς πλουσίας δωρεὰς τοῦ ἐλέους σου; Διψᾷ, Κύριε, ἡ ψυχή μου. Σὺ εἶσαι ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς. Χόρτασε λοιπὸν τὴν ψυχήν μου. Διψῶ, Κύριε· διψῶ νὰ ἴδω Σέ, τὸν πλήρη ζωῆς Θεόν. Ὦ, πότε λοιπὸν θὰ ἔλθω πλησίον σου καὶ θὰ ἐμφανισθῶ ἐνώπιόν σου; Ἀράγε θ' ἀξιωθῶ νὰ ἴδω τὴν ἡμέραν ἐκείνην, τὴν ἡμέραν τῆς χαρᾶς καὶ τῆς τέρψεως τῶν δικαίων, τὴν ἡμέραν τὴν ὁποίαν Σὺ ὁ Κύριος ἔχεις ἑτοιμάσει, διὰ νὰ ἀπολαύσωμεν κατ' αὐτὴν ἀγαλλίασιν καὶ χαράν;

Ὦ ἡμέρα τῆς μελλούσης χαρᾶς, καθαρωτάτη καὶ ὡραία! Ἡμέρα, ἡ ὁποία δὲν γνωρίζει ἑσπέραν καὶ δὲν ἔχει δύσιν ποτέ! Κατ' αὐτὴν θὰ ἀκούσω φωνὰς ὕμνου πρὸς τὸν Θεόν, φωνὰς ἀγαλλιάσεως καὶ δοξολογίας πρὸς Αὐτόν. Ὦ ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποίαν θ' ἀκούσω: «Εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου· εἰς τὴν χαρὰν ποῦ θὰ εἶνε συνεχὴς διὰ μέσου τῶν αἰώνων· εἰς τὸν οἶκον Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου, ὅπου ἀμέτρητα καὶ ἀναρίθμητα εἶνε τὰ μεγάλα καὶ ἀνεξερεύνητα καὶ ἀξιοθαύμαστα». Ὦ χαρὰ ὑπερβολικὰ χαρμόσυνος, ἡ ὑπερβαίνουσα πᾶσαν ἄλλην χαράν, καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν ὁποίαν δὲν ὑπάρχει πραγματικὴ χαρά! Πότε θὰ εἰσέλθω εἰς σέ, διὰ νὰ ἴδω τὸν Κύριόν μου τὸν κατοικοῦντα ἐντὸς τῆς χαρᾶς; Θὰ φθάσω βεβαίως καὶ θὰ ἴδω τὸ μεγαλοπρεπὲς αὐτὸ θέαμα. Τί μὲ κρατεῖ τώρα; Ἀλλοίμονον, διότι εὑρίσκομαι πάροικος εἰς τὴν γῆν ταύτην μακρὰν ἀπὸ Σοῦ! Ἀλλοίμονον, ἕως πότε θὰ λέγεται καὶ εἰς ἐμέ: ποῦ εἶνε ὁ Θεός σου; Ἕως πότε θὰ ἀκούω, περίμενε, ἔχε ὑπομονήν; Καὶ τώρα, ἐν ὅσῳ εὑρίσκομαι εἰς τὴν γῆν, τί εἶνε ἐκεῖνο ποὺ μοῦ δίδει ὑπομονήν; Δὲν εἶνε ἡ ἐλπίς μου εἰς τὸν Κύριον; Διότι ὅλοι οἱ πιστοὶ περιμένομεν μὲ ἐλπίδα τὸν Σωτῆρα, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὁ ὁποῖος θὰ μεταβάλῃ διὰ τῆς θείας δυνάμεώς Του τὸ σῶμα ἡμῶν, τὸ ὁποῖον τώρα εἶνε φθαρτὸν καὶ θνητὸν καὶ ἄδοξον, ὥστε καὶ ἡμεῖς νὰ ἀποκτήσωμεν νέον σῶμα, ὁμοιόμορφον πρὸς τὸ ἰδικόν Του ἄφθαρτον καὶ ἔνδοξον σῶμα. Περιμένομεν λοιπὸν τὸν Κύριον ὡς ἄλλον νυμφίον, πότε θὰ γυρίσῃ ἀπὸ τοὺς γάμους, διὰ νὰ εἰσαγάγῃ ἡμᾶς εἰς τὸν νυμφῶνα Αὐτοῦ, δηλαδὴ εἰς τὴν ἔνδοξον βασιλείαν Του.

Ἐλθέ, Κύριε, μὴ βραδύνῃς! Ἐλθέ, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ· ἐλθὲ νὰ ἐπισκεφθῇς ἡμᾶς μὲ εἰρήνην! Ἐλθὲ νὰ ἐλευθερώσῃς ἀπὸ τὴν φυλακὴν τῆς παρούσης ζωῆς ἡμᾶς τοὺς φυλακισμένους, διὰ νὰ εὐφραινώμεθα ἐνώπιόν σου μὲ καρδίαν πλήρη χαρᾶς! Ἐλθὲ σύ, ὁ Σωτὴρ ἡμῶν· ἐλθὲ Σύ, τὸν ὁποῖον περιμένουν μὲ ἐλπίδα καὶ πόθον ὅλα τὰ ἔθνη τῶν πιστῶν! Φανέρωσε τὸ πρόσωπόν σου εἰς ἡμᾶς, καὶ θὰ εὕρωμεν τὴν σωτηρίαν! Ἐλθέ, τὸ φῶς τῆς ψυχῆς μου, ὁ λυτρωτής μου! Ἐλθὲ νὰ ἐλευθερώσῃς τὴν ψυχήν μου ἀπὸ τὴν φυλακὴν τῆς παρούσης ζωῆς, διὰ νὰ δοξολογῶ μὲ χαρὰν τὸ ἅγιον ὄνομά σου.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ

ΑΦΙΛΟΞΕΝΟΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟΝ!

Ἡ ἀρετὴ τῶν πρώτων Χριστιανῶν κατέπληττε καὶ αὐτοὺς τοὺς διώκτας των εἰδωλολάτρας καὶ ἐχρησίμευε πολλάκις ὡς τὸ ἀποτελεσματικώτερον ἐλκυστικὸν μέσον τῶν ἀντιθέτων εἰς τὴν σωτήριον τοῦ Χριστοῦ πίστιν. Ἀλλ' ὑπῆρχον καὶ μεταξὺ τῶν πρώτων Χριστιανῶν οἱ ἀτελέστεροι, οἱ ἕνεκα τῶν παλαιῶν συνηθειῶν των περιπίπτοντες καὶ εἰς σοβαρὰ ἁμαρτήματα. Διὰ ταῦτα τοὺς ἤλεγχεν ὁ θεῖος ἀπόστολος Παῦλος, ὅταν ἔγραφε πρὸς τοὺς Κορινθίους: «διατί οὐχὶ μᾶλλον ἀδικεῖσθε; διατί οὐχὶ μᾶλλον ἀποστερεῖσθε; ἀλλὰ ὑμεῖς ἀδικεῖτε καὶ ἀποστερεῖτε, καὶ ταῦτα ἀδελφούς;» Καὶ εἰδικώτερον διὰ τοὺς προσερχομένους εἰς τὴν θείαν Κοινωνίαν παραγγέλλει τὴν ἐπιμελῆ ἀνάκρισιν καὶ αὐτοεξέτασιν, ἵνα μὴ κοινωνοῦν μὲ συνείδησιν ἔνοχον καὶ μὲ τὸ βάρος σοβαρῶν ἁμαρτημάτων: «Δοκιμαζέτω ἄνθρωπος ἑαυτόν, λέγει, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω»· προσθέτει δὲ ὅτι ὁ κοινωνῶν ἀναξίως, κοινωνεῖ τὴν καταδίκην του.

Ἀλλ' αἱ τοιαῦται περιπτώσεις κοινωνούντων ἀναξίως ὑπέπιπτον ἐνίοτε εἰς τὴν ἀντίληψιν καὶ τῶν εἰδωλολατρῶν. Τοιοῦτο δὲ γεγονὸς εἶναι τὸ ἑφεξῆς σημειούμενον: Ἕνας εἰδωλολάτρης εἶδε κάποτε Χριστιανοὺς μεταλαμβάνοντας τοῦ θείου Μυστηρίου. Τοῦ ἔκαμεν ἐντύπωσιν πολλὴν ἡ προσοχὴ καὶ ἡ εὐλάβεια, μὲ τὴν ὁποίαν προσήρχοντο εἰς αὐτό. Ἠρώτησε, λοιπόν, ποίαν σημασίαν εἶχεν ἡ πρᾶξις αὕτη τῶν Χριστιανῶν, καὶ ἔλαβε τὴν ἀπάντησιν, ὅτι ὁ Θεός των, ἀφοῦ ἐκαθάρισε τὰς καρδίας των ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας των, ἀπὸ τὴν ὑπερηφάνειαν, τὸν φθόνον, τὴν πλεονεξίαν, τὴν ἀνηθικότητα καὶ τὰς ἄλλας ἁμαρτίας, εἰσέρχεται ἤδη εἰς αὐτὰς διὰ τῆς θείας Κοινωνίας, διὰ νὰ κατοικῇ ἐκεῖ.

Ὁ εἰδωλολάτρης ἐσιώπησε μετά τινος ἐκπλήξεως διὰ τὴν εὐτυχίαν, ποὺ εἶχαν οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ὑποδεχόμενοι τὸν Θεόν των ἐντὸς τῶν καρδιῶν των. Ἀλλὰ παρηκολούθησε προσεκτικὰ μερικοὺς ἀπὸ αὐτοὺς ἐπί τινας μετὰ τὴν θείαν Κοινωνίαν ἡμέρας. Καὶ δυστυχῶς ἀντελήφθη ὅτι ἡ διαγωγή των δὲν ἦτο ἀνάλογος πρὸς τὴν ἱερὰν ἐκείνην πρᾶξίν των. Εἶδεν ἄλλον νὰ θυμώνῃ καὶ νὰ φιλονεικῇ, ἄλλον νὰ πλεονεκτῇ, ἄλλον νὰ ψεύδεται! Ἀποτεινό-

μενος, λοιπόν, πρὸς ἕνα εἶπεν: «Ὁμολογῶ ὅτι ἡ θρησκεία σας εἶναι καλή, ἡ λατρεία σας ἐπίσης, ἡ ὁμολογία σας ὡσαύτως. Ἀλλ' ἡ φιλοξενία σας εἶναι τιποτένια καὶ ἀγενής· διότι δὲν ἐννοεῖτε νὰ δώσετε εἰς τὸν Θεόν σας οὐδὲ δι' ὀλίγας ἡμέρας φιλόξενον τόπον εἰς τὴν καρδίαν σας».

Πράγματι. Εἰς πόσους καὶ ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς σημερινοὺς Χριστιανοὺς ἐφαρμόζει ἡ ἀλήθεια αὐτή! Καὶ πόσοι ἀπὸ τοὺς ξένους καὶ πολεμίους τῆς πίστεώς μας δὲν μᾶς ἐλεεινολογοῦν, διότι εὐθὺς μετὰ τὴν θείαν Κοινωνίαν σπεύδομεν νὰ ἐκδιώξωμεν μὲ κάθε τρόπον τὸν Χριστὸν ἀπὸ τὴν καρδίαν μας!

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ ΤΩΝ ΔΙΩΓΜΩΝ

ΤΟ ΣΗΜΕΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛ'.

Οἱ διωγμοί.

Ἐπὶ ἓξ συνεχῆ ἡμερονύκτια ἡ φωτιὰ ἐμαίνετο μὲ ἀκατάσχετον ὁρμὴν καὶ λύσσαν. Οἱ ἀπροστάτευτοι κάτοικοι εἶχον καταφύγει εἰς τοὺς ἀγροὺς διὰ νὰ ἀποφύγουν τὰς καταστροφάς της καὶ ἐκεῖ, ἄστεγοι καὶ πεινάλεοι, ἐθρήνουν τὴν ἀπώλειαν φίλων καὶ ἰδιοκτησίας. Καθ' ὃν χρόνον ἐλάμβανον χώραν αἱ σπαρακτικαὶ αὗται σκηναί, ὁ Νέρων ἀπὸ τὴν ταράτσαν τῶν ἀνακτόρων του παρηκολούθει ἀτάραχος τὴν πρόοδον τοῦ πυρός. Ἦταν ἐνδεδυμένος φανταστικὴν ἐνδυμασίαν τῆς σκηνῆς καὶ ἔψαλλε τῇ βοηθείᾳ τῆς λύρας του μίαν ᾠδὴν ἰδίας ἐμπνεύσεως, ἀναφερομένην εἰς τὴν καταστροφὴν τῆς Τροίας. Ἔτσι ἐταύτιζε καὶ ἀφωμοίωνε τὰς δύο καταστροφάς.

Ἐπειδὴ ἐπληροφορήθη ὅτι ἐκυκλοφόρουν φῆμαι, κατὰ τὰς ὁποίας αὐτὸς κατηγορεῖτο ὡς αἴτιος τῆς καταστροφῆς, ὁ Νέρων προσεπάθησε νὰ καθησυχάσῃ τὸν λαόν. Διέταξε τὸ πεδίον τοῦ Ἄρεως, τὰ μνημειώδη κτίρια τὰ ἀνεγερθέντα ὑπὸ τοῦ Ἀγρίππα καὶ οἱ ἰδικοί του κῆποι νὰ εἶνε ἀνοικτοί, ὅπως στεγάζουν καὶ δέχωνται τὸν ἄστεγον πληθυσμόν. Ἐπὶ τέλους δὲ διέταξε νὰ σταματήσῃ ἡ πυρκαϊά, ἀφοῦ, ἐννοεῖται, προηγουμένως κατέστρεψε δέκα ἀπὸ τὰς δέκα τέσσαρας συνοικίας τῆς Ρώμης. Ἔπειτα ἤρχισε νὰ κτίζῃ ἐκ νέου τὴν πόλιν. Διὰ τὸν ἑαυτόν του ἀνήγειρεν ἀνάκτορον, τοῦ ὁποίου ἡ μεγαλοπρέπεια ὑπερέβαινε πᾶσαν περιγραφήν. Χρυσός, ἄργυρος καὶ πολύτιμοι λίθοι ἐχρησιμοποιήθησαν ἀφειδῶς διὰ τὰς διακοσμήσεις. Καὶ τὰ θαυμασιώτερα ἀγάλματα, ποὺ ἠμποροῦσεν ἡ Ἑλλὰς νὰ προμηθεύσῃ, ἐκόσμησαν τὰς αὐλὰς καὶ τοὺς διαδρόμους. Οἱ κῆποι ἦσαν ἀπέραντοι καὶ μὲ περισσὴν καλλιτεχνίαν τακτοποιημένοι, περιεῖχον δὲ πολλὰς μεγάλας καὶ γραφικὰς λίμνας. Αὐτὸς ὁ «χρυσοῦς οἶκος» ἦτο ἐπὶ μακρὸν διάστημα τὸ ὄνειρον τοῦ Νέρωνος. Τὸ ὄνειρον αὐτὸ ἐξεπληροῦτο τώρα μὲ τὸ αἷμα καὶ τὴν ἰδιοκτησίαν τῶν ἀτυχῶν ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι εἶχον φονευθῆ ὑπὸ τοῦ πυρὸς καὶ τῶν ὁποίων τὰ κτήματα εἶχεν αὐτὸς δημεύσει.

Ἡ γενικὴ ὑποψία δὲν ἤργησε νὰ γίνῃ λαϊκὸς συναγερμὸς καὶ λύσσα. Ὁ δὲ Νέρων, διὰ νὰ καθησυχάσῃ τὴν ἐξέγερσιν τῶν πασχόντων, ἐκήρυξε τοὺς Χριστιανοὺς ἐνόχους διὰ τὴν πυρπόλησιν τοῦ ἄστεως. Οὗτοι κατηγορήθησαν ὁμαδικῶς. Καί, ὑπὸ τὰς πλέον ἀστηρίκτους προφάσεις, ἐτιμωροῦντο μὲ τὰ φοβερώτερα βασανιστήρια, διὰ νὰ ἀναγκασθοῦν νὰ ὁμολογήσουν τὸ ἔγκλημά των, νὰ μείνῃ δὲ ὁ Νέρων ἔξω πάσης ὑποψίας. Τῷ ὄντι οὗτος διέταξε πόλεμον ἐξοντώσεως. Δὲν ἐφείσθη οὐδενός. Ὁλόκληρος ἡ κατηραμένη αἵρεσις τῶν Χριστιανῶν ἔπρεπε νὰ ἐξαφανισθῇ. Ἄλλοι ἐρρίπτοντο εἰς τὰ ἄγρια θηρία τοῦ ἀμφιθεάτρου· ἄλλοι ἐσταυρώνοντο πρὸς χλευασμὸν τοῦ θανάτου τοῦ Σωτῆρος· ἄλλους ὁ Νέρων ἐχρησιμοποίει ὡς φανούς. Ἐτύλισσε δηλαδὴ γύρω ἀπὸ τὸ σῶμά των στουππὶ ἀλειμμένο μὲ νέφτι καὶ μὲ λάδι καὶ ἀφοῦ τοὺς ἔδενεν εἰς στύλους, τοὺς ἤναπτε καὶ παρηκολούθει ἀτάραχος τὴν ἀγωνίαν τοῦ θανάτου των.

Καμμία ὑπεράσπισις ἢ ἀντίστασις δὲν ἐγίνετο δεκτή· ἡ ἁπλῆ κατηγορία ἑνὸς κατηγόρου ἢ ἑνὸς κατασκόπου ἦτο ἀρκετή. Ὁ ἀτυχὴς κατηγορούμενος ὡδηγεῖτο εἰς τὰς φυλακὰς καὶ μετὰ τὴν τυπικὴν ἀστείαν δίκην ἢ καὶ ἄνευ ταύτης πολλάκις ὑπεβάλλετο εἰς βασανιστήρια ἢ κατεδικάζετο εἰς θάνατον. Οἱ Χριστιανοὶ ὅμως ὄχι μόνον ἔμεναν πιστοὶ εἰς τὸν Κύριόν των καὶ Διδάσκαλον, ὕστερα ἀπὸ τοιαύτας δοκιμασίας, ἀλλὰ καὶ ἐβάδιζαν πρὸς τὸ φοβερὸν τέλος των μὲ ἠρεμίαν καὶ σταθερότητα, ποὺ κατέπληττε καὶ ἐξηρέθιζε τὸν Καίσαρα.

Ἡ Μερκία ἔζη εἰρηνικῶς εἰς ἕνα μικρὸ σπίτι μιᾶς ἀπομεμακρυσμένης συνοικίας τῆς πόλεως μὲ μίαν πιστὴν ὑπηρέτριαν. Ἐξήρχετο σπανίως καὶ τοῦτο τὸ ἔκαμνε μόνον, διὰ νὰ ἐπισκεφθῇ τοὺς ἀσθενεῖς της ἢ τὸν κηδεμόνα της Φάβιον. Πάντοτε ἀφωσιωμένη εἰς τὴν πίστιν της, ἦτο διαρκῶς ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς φοβερωτέρους κινδύνους. Ἡ νεότης της, ἡ ἔκτακτος γοητεία της, ἡ ἀσυνήθης ὡραιότης της, ὅλα αὐτὰ ἦσαν κίνδυνοι, οἱ ὁποῖοι ἤνοιγον εἰς κάθε βῆμά της πλεκτάνας καὶ παγίδας. Ἐν τούτοις, καίτοι ἀκόμη καμμία ἄμεσος κατηγορία δὲν εἶχε προσαφθῆ οὔτε εἰς αὐτὴν οὔτε εἰς τὸν Φάβιον, ἕνα γεγονὸς ἐπρόκειτο νὰ διεγείρῃ πολὺ γρήγορα ὑποψίας.

Ἕνα ἀπόγευμα, ὀλίγον πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου, δύο ἄνδρες ἐκάθηντο εἰς τὴν σκάλαν ἑνὸς σπιτιοῦ τῆς Ρώμης. Τὸ σπίτι ἦταν ὡραῖο· τὴν στοὰν καὶ ταῖς σκάλαις ἐστόλιζαν τριαντάφυλλα. Ὁ δρόμος ἦταν μικρός· ἀρχίζων ἀπὸ τῆς δημοσίας ὁδοῦ ἔφθανε μέχρι τῆς προκυμαίας τοῦ Τιβέρεως. Ἡ θέα τοῦ ποταμοῦ καὶ τῶν ἐκεῖθεν αὐτοῦ εὑρισκομένων παλατίων ἐξετείνετο μαγευτική. Οἱ δύο ἄνδρες ἀνῆκον εἰς τὴν πτωχοτέραν τάξιν. Ἦσαν ἀκάθαρτοι, κουρελιασμένοι καὶ ἀτημέλητοι. Ὁ ἕνας, ὁ ὁποῖος ὠνομάζετο Σερβίλιος, ὡμοίαζε μὲ λύκον. Ἡ ὁμοιότης αὐτὴ ὠφείλετο εἰς ἕνα κακοεργασμένον δέρμα τοῦ ζῴου αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον εἶχε ρίψει εἰς τὸν ὦμόν του. Ὁ ἄλλος ἦταν ὑψηλότερος ἀπὸ τὸν σύντροφόν του καὶ εἶχεν ἠλιθίως κτηνώδη ἔκφρασιν. Ἡ πανουργία καὶ τὸ μῖσος ἦσαν κοινὰ χαρακτηριστικὰ καὶ τῶν δύο. Εἶχαν θεωρητικῶς ἐστραμμένην τὴν προσοχὴν των εἰς τὸ παιγνίδι τῶν κύβων. Ἐὰν ὅμως κανεὶς τοὺς παρετήρει καλλίτερα, θὰ ἔβλεπεν ὅτι, καθ' ὃν χρόνον περιέστρεφον τοὺς κύβους εἰς τὰ χέρια των καὶ τοὺς ἔρριπταν μὲ ὁρμήν, διηύθυνον λαθραῖα βλέμματα πρὸς ὅλους ὅσοι περνοῦσαν ἐμπρός των. Διότι ὁ δρόμος, καίτοι δὲν ἦτο πολὺ γεμᾶτος ἀπὸ κόσμον, εἶχεν ἐν τούτοις ἀρκετὴν κίνησιν. Ἀχθοφόροι ἔφερον τὰ φορτία των ἀπὸ τὴν ἀποβάθραν, ἡ ὁποία δὲν ἀπεῖχε καὶ πολὺ ἀπὸ ἐκεῖ· γυναῖκες τῆς μεσαίας τάξεως ἐπήγαινον νὰ προμηθευθοῦν τρόφιμα διὰ τὴν ἐπομένην· ἀνθοπῶλαι καὶ πλῆθος ἐπαιτῶν, ἄνθρωποι ἐπιστρέφοντες ἀπὸ τὰς ἐργασίας των καὶ ἡ ποικιλία τῶν ἀέργων, οἱ ὁποῖοι ποτὲ δὲν λείπουν ἀπὸ μίαν μεγάλην πόλιν, καθίστων τὴν κίνησιν τοῦ δρόμου ἀρκετὰ ζωηράν.

ΕΠΙ ΤΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ

Πασχάλιοι ..... κρότοι!

Ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἀναμφιβόλως τὸ πλέον σημαντικὸν καὶ χαρμόσυνον γεγονὸς ἀπὸ ὅσα συνέβησαν καὶ θὰ συμβοῦν εἰς τὸν ἐπὶ γῆς κόσμον. Διότι αἱ συνέπειαι τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἐπεκτείνονται ἀναδρομικῶς μέχρι τῶν πρωτοπλάστων καὶ κατὰ προϊοῦσαν γραμμὴν μέχρι τῆς συντελείας τῶν αἰώνων. Εἶναι λοιπὸν φυσικὸν νὰ χαίρουν καὶ νὰ ἀγάλλωνται ὅσοι ἔλαβον πεῖραν τῶν ἀνεκτιμήτων συνεπειῶν τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ· ὅσοι συνηνώθησαν διὰ τῆς πίστεως μετ' Αὐτοῦ καὶ συσταυρωθέντες καὶ συνταφέντες διὰ τοῦ βαπτίσματος ἀνέστησαν εἰς νέαν ζωήν, ἠθικὴν καὶ ἐνάρετον καὶ ἁγίαν. Φυσικὸν δὲ ἐπίσης εἶναι νὰ ἐκδηλώνουν τὴν χαρὰν των· διότι «καρδίας εὐφραινομένης τὸ πρόσωπον θάλλει». Ἑπομένως «ψαλμοὶ καὶ ὕμνοι καὶ ᾠδαὶ πνευματικαὶ» καὶ ἀνάλογοι εὐγενεῖς ἐκδηλώσεις τῆς θρησκείας «τοῦ πραέος καὶ ἡσυχίου πνεύματος» εἶναι ἁρμόδιαι διὰ τοιαῦτα χαρμόσυνα γεγονότα.

Ἀλλὰ δυστυχῶς οἱ κατ' ὄνομα Χριστιανοί, ξένοι δὲ ἐν τῇ πραγματικότητι πρὸς τὸν Χριστόν, χρησιμοποιοῦν τὴν μεγάλην ἑορτὴν τῆς ἀναστάσεως ὡς μίαν ἐπὶ πλέον ἀφορμὴν εἰς ἐκδηλώσεις χαρᾶς κοσμικῆς, ἁμαρτωλῆς, ἀντιχριστιανικῆς. Μία δὲ τῶν ἐκδηλώσεων αὐτῶν—ἴσως ἡ ἀγριωτέρα—εἶναι καὶ οἱ κρότοι τῶν ἡμερῶν αὐτῶν, οἱ διὰ ποικίλων ὅπλων καὶ ἐκρηκτικῶν συσκευασιῶν καὶ ἐκπυροσκροτήσεων παραγόμενοι· διότι, ἀσχέτως πρὸς τὴν ἄλλην ἀσχημίαν, διὰ τῶν ἐκπυροσκροτήσεων αὐτῶν κατὰ πᾶν ἔτος στέλλονται ὄχι ὀλίγοι ἄνθρωποι εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν ὡς θυσία εἰς ἕνα ἀντιχριστιανικὸν ἔθιμον, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ Σατανᾶς κατορθώνει νὰ βεβηλώνῃ τὰς ἁγίας αὐτὰς ἡμέρας. Τὸ δὲ παράδειγμα, καὶ διὰ καταφώρου μάλιστα ἀντινομίας, δίδει τὸ Κράτος. Διότι τὸ Κράτος, ἐνῷ ἐπιμένει νὰ χαιρετίζῃ πᾶν χαρμόσυνον καὶ ἑορταστικὸν γεγονὸς διὰ κανονιοβολισμῶν, ζητεῖ ἀπὸ τοὺς πολίτας του νὰ εἶναι περισσότερον ἀπὸ αὐτὸ πολιτισμένοι, ἀπαγορεύοντες τοὺς πυροβολισμοὺς καὶ τὴν χρησιμοποίησιν τῶν ποικιλωνύμων κροτίδων. Ἀλλ' οἱ πολῖται, συμμορφούμενοι πρὸς τὸ παράδειγμα καὶ ὄχι πρὸς τὰς θεωρητικὰς ἀπαγορεύσεις τοῦ Κράτους των, ἐννοοῦν νὰ καθιστοῦν πᾶν χαρμόσυνον γεγονός, καὶ δὴ καὶ τὸ Πάσχα των, ... πολύκροτον!

Ἡ Ἀστυνομία εἰς τοὺς Ναούς.

Ἕνα ἀκόμη δεῖγμα τῆς βαθείας ἀγνοίας καὶ τῆς χαμηλῆς βαθμίδος, εἰς τὴν ὁποίαν ἀπὸ ἀπόψεως εὐλαβείας καὶ λατρευτικῆς διαθέσεως εὑρίσκεται ἀρκετὰ μεγάλη μερὶς Χριστιανῶν, εἶναι ὁ θόρυβος καὶ ἡ ἀταξία, ποὺ παρατηρεῖται εἰς τοὺς Ναοὺς κατὰ τὰς ἱερὰς ἀκολουθίας τῆς Μεγάλης ἑβδομάδος καὶ ἡ ἕνεκα τούτου παρουσία τῆς Ἀστυνομίας εἰς τοὺς Ναούς.

Εἰς πᾶσαν βεβαίως ἑορτήν, εἰς πᾶσαν ἡμέραν καὶ ὥραν, ποὺ εὑρίσκεται ὁ Χριστιανὸς εἰς τὸν Ναόν, θὰ ἔπρεπε νὰ γνωρίζῃ καὶ νὰ συναισθάνεται ὅτι εὑρίσκεται εἰς τὸν «οἶκον τοῦ Θεοῦ» καὶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Πολὺ δὲ περισσότερον εἰς ἡμέρας καὶ ὥρας, ποὺ ἔρχεται ἐν μετανοίᾳ καὶ συντριβῇ νὰ μετάσχῃ ψυχικῶς εἰς τὰ Πάθη τοῦ Σωτῆρος, νὰ Τὸν παρακολουθήσῃ νοερῶς σπεύδοντα πρὸς τὸν Γολγοθᾶν, ἀγόμενον εἰς τὰ Συνέδρια, μεταφέροντα τὸν σταυρόν, πάσχοντα καὶ ὀδυνώμενον καὶ θυσιαζόμενον διὰ τὰς ἰδικάς μας ἁμαρτίας ἐπὶ τοῦ σταυροῦ. Ἡ τοιαύτη δὲ συμμετοχὴ καὶ παρακολούθησις δὲν εἶναι δυνατὸν παρὰ νὰ φαίνεται καὶ ἐξωτερικῶς εἰς τὴν ἀθόρυβον καὶ προσεκτικὴν εἴσοδον εἰς τὸν Ναόν, εἰς τὴν εὐλαβῆ στάσιν, εἰς τὴν σιωπηλὴν καὶ προσεκτικὴν τῶν ἀκολουθιῶν παρακολούθησιν. Ἀλλ' ὅταν ἀντὶ τούτου χρειάζεται ἡ Ἀστυνομία διὰ νὰ ἐπιβάλῃ κάποιαν τάξιν εἰς τοὺς ἐκκλησιαζομένους Χριστιανούς, ἀποδεικνύεται ὅτι οἱ τοιοῦτοι Χριστιανοί, μόνον Χριστιανοὶ δὲν εἶναι ἀκόμη, φυσικὰ δὲ οὔτε καὶ πολιτισμένοι καὶ κατὰ κόσμον μορφωμένοι. Ἡ Ἀστυνομία ἔχει βεβαίως θέσιν εἰς τὰς διαδηλώσεις, εἰς τὰς κομματικὰς συγκεντρώσεις, εἰς τὰς μαχητικὰς τῶν κομμουνιστῶν ἐκδηλώσεις, ὄχι ὅμως εἰς τοὺς Ναούς. Ἡ ὕπαρξις τῆς Ἀστυνομίας εἰς τοὺς Ναούς, ὡς ὀργάνου τάξεως, ἀποτελεῖ στίγμα δι' ἡμᾶς τοὺς Χριστιανούς. Καὶ ἀρκετὸν μέρος τῆς εὐθύνης διὰ τὸ στίγμα τοῦτο ἔχουν οἱ διοικοῦντες τοὺς Ναοὺς ἱερεῖς καὶ ἐπίτροποι.

Ἡ προσευχὴ τοῦ καταδίκου.

Τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς συνετάραξεν, ἀλλὰ καὶ τὸν παγκόσμιον Τύπον ζωηρῶς ἀπησχόλησεν, ἡ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἀρπαγὴ καὶ ὁ φόνος τοῦ τέκνου τοῦ ἐθνικοῦ τῆς Ἀμερικῆς ἥρωος Λίντμπεργ. Πάλιν δὲ τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα ἐπὶ ἡμέρας ἀρκετὰς ὁ ἀμερικανικὸς λαὸς εὐρίσκετο εἰς ἔξαψιν καὶ ἀγωνίαν διὰ τὴν ἀναμενομένην θανατικὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ὡς δράστου τοῦ φόνου ἐκείνου καταδικασθέντος Χάουπτμαν.

Δὲν δύναται βεβαίως κανεὶς νὰ γνωρίζῃ ἂν ὁ καταδικασθεὶς εἶναι ὁ ἔνοχος ἢ ἐκ πλάνης κατεδικάσθη, ὅπως ἐπὶ καιρὸν τώρα ὑποστηρίζεται. Τὸ ἄξιον πολλῆς προσοχῆς γεγονὸς εἶναι ὅτι ὁ θανατωθεὶς εἰς μὲν τὴν πρώτην περίπτωσιν, ποὺ πρόκειτο νὰ γίνῃ ἡ ἀναβληθεῖσα ἐκτέλεσις τῆς ποινῆς, εὑρέθη προσευχόμενος, πρωνὶς δὲ καὶ κρατῶν τὴν κεφαλὴν μὲ τὰς χεῖρας, ἐδιάβαζε τὸ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον. Εἰς δὲ τὴν δευτέραν καὶ ὁριστικὴν πλέον περίπτωσιν, προτοῦ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὸ κελλὶ τῆς φυλακῆς, ἀνέγνωσε τὸν 122ον ψαλμόν, ποὺ ἀρχίζει μὲ τὰς λέξεις: «Πρὸς Σὲ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου, τὸν κατοικοῦντα ἐν τῷ οὐρανῷ»· ὅταν δὲ εὑρέθη ἀπέναντι τοῦ ὀργάνου τῆς θανατικῆς ἐκτελέσεως, πάλιν προσηύχετο.

Ὑπεκρίνετο ἆρά γε μέχρι τῆς ὥρας ἐκείνης; Πρὸς ποῖον σκοπόν; Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ὑποστηρίξῃ κανεὶς σοβαρῶς τοιαύτην ὑποψίαν. Καὶ ἑπομένως ὁ προσευχόμενος κατάδικος, ἂν μὲν ἦτο ἀθῷος, εἶναι τώρα μακάριος, διότι ἐστάλη βιαίως εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν δι' ἑνὸς τόσον μεγάλου ἀδικήματος· ἂν δὲ ἦτο ἔνοχος, δὲν εἶναι ἀσήμαντον γεγονός, ὅτι δὲν ἐπωρώθη ὁλοτελῶς, ὅτι δὲν ἐγκατελείφθη ὁριστικῶς ἀπὸ τὸν Θεόν, ὥστε νὰ μὴ ὑπάρχῃ πνευματική τις ἰκμάς, ἱκανὴ νὰ κινήσῃ εἰς προσευχήν.

Ἐρωτήματα πρὸς φοιτητάς.

Εἰς τοὺς φοιτητὰς τοῦ ἐν Ἀμερικῇ πανεπιστημίου τῆς Ἰνδιάνας ἐτέθησαν τὰ κάτωθι ἐρωτήματα, σχετιζόμενα μὲ τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις των. Αἱ ἀπαντήσεις τῶν φοιτητῶν ἔδωκαν τὰ ἀκόλουθα ἀποτελέσματα:

Ἐρωτήματα:	Ναί.	Ὄχι.	Κυμαινόμενοι.
Πιστεύετε εἰς Θεόν;	96%	3%	1%
Πιστεύετε εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν;	93%	5%	2%
Ἀνήκετε εἰς Ἐκκλησίαν;	89%	7%	4%
Πιστεύετε εἰς τὴν δύναμιν τῆς προσευχῆς;	89%	8%	2%
Ὑπάρχει ἀντίθεσις μεταξὺ Θρησκείας καὶ ἐπιστήμης;	29%	66%	5%
Ἀνεγνώσατε τὸ Εὐαγγέλιον;	63%	34%	3%
Πρέπει ἡ Ἐκκλησία νὰ ἀσχολῆται εἰς τὴν πολιτικήν, τὴν βιομηχανίαν κλπ.;	25%	66%	6%

Αἱ ἀπαντήσεις αὐταί, δημοσιευόμεναι εἰς τὸ Παιδαγωγικὸν Δελτίον τοῦ ἐν Παρισίοις Ὀρθοδόξου Θεολογικοῦ Ἰνστιτούτου, μαρτυροῦν ὅτι ἡ σπουδάζουσα νεότης τῆς Ἀμερικῆς κατὰ μεγίστην πλειοψηφίαν πιστεύει εἰς Χριστόν, ἀνήκει εἰς Ἐκκλησίαν, προσεύχεται. Τὸ γεγονὸς δὲ τοῦτο εἰς ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἀντικείμενον τῆς ἀνθρωπίνης λατρείας ἐτέθη ὁ ἄνθρωπος καὶ τὸ σῶμά του δὲν εἶναι μικρᾶς σημασίας. Ἔχει λοιπὸν πάντοτε ὁ Χριστὸς τὴν μερίδα του.

ΘΕΙΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

Τὴν προσεχῆ Κυριακὴν θὰ ὁμιλήσουν κατὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν οἱ κάτωθι θεολόγοι εἰς τοὺς ἱ. ναούς:

Μητροπόλεως ὁ ἀρχιμ. Σεραφεὶμ Παπακώστας. Ὁ αὐτὸς ὁμιλεῖ καὶ τὸ ἀπόγευμα ὥραν 6.

Χρυσοσπηλαιωτίσσης ὁ ἀρχιμ. Ἰγνάτιος Κολιόπουλος.

Ἁγ. Κωνσταντίνου (Ὁμονοίας) ὁ κ. Π. Τρεμπέλας.

Ἁγίων Ἀναργύρων (Ν. Ἰωνίας) ὁ κ. Ἀχ. Παπαθανασόπουλος.

Ἁγ. Ζώνης ὁ κ. Δημ. Παπακωνσταντίνου.

Ἐπίσης ὁμιλοῦν οἱ κ. κ. Ἰωάν. Καψιμάλλης ἐν Καβάλλᾳ· ἱεροδ. Χαραλ. Δέδες ἐν Χανίοις· ἱεροδ. Πάμφιλος Παπαγιάννης ἐν Ἡρακλείῳ· Λάζαρος Χατζηθέμελις ἐν Κύπρῳ· Ἀλέξ. Γκανιάτσος ἐν Σέρραις· Χρ. Παπαγιάννης ἐν Λάρνακι (Κύπρου) καὶ Περ. Φωτόπουλος ἐν Ρεθύμνῃ.

Τύποις «ΖΩΗΣ»—Ἱπποκράτους 189, Ἀθῆναι